

KAITSE KODU!

Harju maleva Kehtna kompanii, Kehtna naisosakond, ratsasalk ja orkester.

TALLINN. **EESTI PANK** TALLINN.
 OSAKONNAD KÕIGIS MAAKONNALINNADES.
 TOIMETAB IGASUGUSEID PANGAOPERATSIOONE.

Eesti-Vene Pank

Tallinn, Suur Karja t. 18
 Tel. 19-79, 22-46, 34-18
 Tel. aadr.: Estrussbank

Pank toimetab kõiksugu
 pangaoperatsioone sise-
 ja välismaal

KAITSE KODU!

EESTI KAITSELIIDU HÄÄLEKANIDIA
ILMVB KAKS KORDA KVVV

II AASTAKÄIK

Nr. 9

21. MAIL 1926

Väljaandja: Kaitseliidu staap.

Vastutav toimetaja: V. Neggo.

Tellimishind: aastas 600 mrk., poolaastas
300 mrk., veerandaastas 150 mrk., kuus
50 mrk.

Kuulutuste hinnad. 1/1 lehek. 4000 mrk.,
1/2 lehek. 2000 mrk., 1/4 lehek. 1000 mrk. ja
1/8 lehek. 500 mrk. Esimese kaane sisekülj
50%, tagumise kaane väliskülj 100% kallim.

Üksiknumber 30 mrk.

Toimetus Tallinnas, Kaarli tän. 8, Kaitseliidu staabis. Telef. 370. Toimetuse kõnetunnid igal teisi-
päeval, kesknädalal, neljapäeval ja reedel kella 2—3 p. l.

Talitus Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse kontoris, Tallinn, Pikk tän. 2, telef. 3-11.

Kodukaitse.

Kaitseliit, mis koosneb meie rahva pareaist ja agaramait poegist ja tütreist, on vabatahtlikult võtnud enda peale suure, võib öelda suurima ülesande: kodu kaitsmise. See ülesanne osutub seevõrra laiapirriliseks, et võime käsitada seda mõistet kõige suuremas ulatuses. Mõistagi, et selle kodukaitse mõtte eesrinnas seisavad väljaastumised kõige selle vastu, mis ähvardavad olgu sisemiselt või väliselt hävitada seda riiklikku korda, mis meie rahva tahtmine on pannud maksma. Selle korra hoidmine nõuab tarviduse puhul kõige pealt jõulist kaitset. Et kaitseliit seda endale võiks võita, siis peab ta end kõik külgselt täiendama igasuguste sõjaväeliste harjutuste varal, et ta ei oleks väljaastumise korral juhulik mass, mis kuigi palju ei suudaks ära teha. Mõistagi, et see töö nõuab ka omajagu vaevanagemist, võib olla toob nii mõnelegi igapäevastesse talitustesse ka takistusi, aga suurt eesmärki kindlasti võttes omaks saab nendest ka hõlpsasti üle.

Meie kaitseliit oma kindlasti organiseeritud ja praegusekujulises koosseisus on kõigest aasta vana. Asjatundjad tõendavad, et ta on selle võrdlemisi lühikese aja vältel suuril sammel lähenenud oma eesmärgile. Kaitseliitlaste arv on tõusnud mitmekümne tuhandeni, linnades ja teistes suuremates keskkohdades on soetatud rohkearvulisi, hästi distsiplineeritud malevkondi ja isegi kaugemates metsanurga valdades on tekkinud keni komandosid,

kes agarasti võtavad osa õppustest ja sõjaväelisest harjutusest.

Sellest küljest võib asja eduga õieti rahule jääda.

Aga iga õige sõjamees ja võitleja ei jää ainult lootma oma käsivarre jõu peale, vaid ta tarvitab ära ka iga teise õiglase abinõu, mis teda viiks lähemale oma eesmärgile.

Nii ka siin.

Ka kaitseliidul tuleb kasutada iga teist abinõu, mis kogu rahvahulki paneb ja sunnib püüdma seda, mis tema ülesandeks: Et meie rahvas saaks oma kodu rahulikult ja eksitamata edeneda.

Kaitseliit peab laiades rahvahulkades levitama vaadet, et midagi ei ole maailmas väärtuslikumat kui rahva iseseisvus, mis on iga võõra võimu all oleva rahva unistuseks. Kaitseliit peab olema selleks pärmiks, mis paneb õieti kosuma puhtad, kõrge isamaalised tunded, mis ergutab alata oma maa ja rahva armastust, mis sunnib uskuma, et minu kodu on see kõige väärtuslikum kogu maailmas.

Kui kaitseliit suudab neid tundeid ja vaateid rahva hulgas elustada, siis loob ta endale niisuguse kaitsebarjääri, millest isamaa vaenlasel, olgu sisemiselt või väliselt, raske on läbi tungida. Ühtlasi teeb ta seega ka palju kergemaks ja hõlpsamaks füüsilise kodukaitse, kui isamaa seda kunagi peaks vajama.

Kuidas rahva hulgas ülaltähendatud kõrgeid tundeid elustada, selle üle juht-

nööride toomine ei mahu vahest üksikajaliselt selle kirjutuse raamidesse. Kuid mõne joone tahaksime siiski tõmmata ideelise kodukaitse alalt nii näpunäiteks, mida agarad inimesed ise oskavad ja suudavad laiendada.

Meie kodu, meie riigikorra ja kogu rahva edenemise suurimaks vaenlaseks on madal haridusejärg. Kus laiad hulgad on rohkem teadlikud, seal ei saa levida inimeste mõistust segavad mõtted. Sellest siis võiks tuletada, et kaitseleidu ideeliste ülesannete hulka käib ka rahvahariduse tõstmine. Muidugi ei tarvitse siin seda nii mõista, nagu peaks kaitseleiti panema käima koole, vaid seda võib mitmel teisel teel. Kaitseleiti paneb toime kõneõhtuid, korraldab pidusid, kus kõige pealt selgitatakse iseseisvuse väärtust, meie praegust riigikorda, kuidas ja missuguste abinõudega võime oma maad viia vastu paremale tulevikule, kus õhutatakse ja äratatakse rahva- ja isamaa-armastust jne. Aasta vältel on meie kaitseleiti sel alal hulga tööd ära teinud ja ma usun, et sel on head tagajärjed.

Siin võiks kaitseleiti otsida ka abinõusid, kuidas rahva hulka saata suuremal hulgal raamatuid ja ajalehti. Viimaseid iseäranis seepärast, et inimesed saaksid teadlikuks igasugusest seisukorrast teistel maal ja et salalikkude kõrvasosistamine ei avaldaks nende peale mingit mõju. Eriti peaks aga igale kaitseleitlasele endastmõistetav olema oma ajakirja lugemine.

See kaitseleitlane, kes arvab endal ainult siis olevat teatud kohustused, kui tal on püsti käes, ei ole õige mees ega saa oma kõrgest ülesandest õieti aru. Selleks näide. Sõitsin kord Rakverest Tallinna. Vagun inimesi täis. Seal arvas keegi isandamoodi mees endal olevat paraja koha meie valitsust, valitsuse viisi ja valitsuse tege-

lasi kiruda ja igaviisi teotada. Tal oli kõva hääl ja lai suu. Seal astus mehele vastu üks lihtne mees ja ütles kindlasti, et tal ei ole mingit õigust avalikus kohas nii kõnelda.

Selle mehe juttu kuulsid ka kaks kaitseleitlast, kuid nad ei astunud selle vastu välja.

Need mehed ei väärinud tõepoolest oma mundreid ja nime. Kaitseleitlane ei tohiks midagi niisugust lubada, mis kisub maha valitsuse autoriteedi ja õõnestab seda valitsemise viisi, mille on pannud maksma meie rahva tahtmine. Nii siis igal pool — ka teel ja tööl — olgu kaitseleitlasele kodukaitse esimesel kohal.

Meie kodu on praegu veel mõneski kohas õige iluta oma väljanägemise poolest. Selles asjas on mõnigi teine rahvas meist ette jõudnud. Ka see poleks paha, kui kõige pealt kaitseleitlased ise ja siis ka kaitseleidu organisatsioonid kodu kaunistamiseks ja ilustamiseks astuksid samme. Ilus kodu on armsam ja väärrib ka suuremat armastust ja poolehoidu. Ja kui need mitukümmend tuhat meie koduile tõstmiseks veidike teeksid, näeksite peagi, et meie isamaa saaks üsna lühikese aja sees uue väljanägemise. Õpetage rahvast armastama ilupuid, lilli, korralikke aedu, puiste teedega tänavaid, suurte läikivate ruutudega eluhooneid jne. Küllap siis näete, kuidas rahva armastus tõuseb ka kodumaa vastu. Mitte sõnadega ei suuda üksi kasvatada patriootilisi tundeid, vaid vahest enam veel tegude ja eeskuju pakkuva eluga.

Nõnda siis: Kui kaitseleiti isamaakaitse jõulise külje poolest hästi edeneb, on see väga hea. Aga veel palju paremini suudab ta siis täita oma suuri ülesandeid, kui ta ka ideelise külje poolest suudab viia kõrgele astmele võitluse abinõud.

J. M—ts.

K.-I. Harju maleva arenemiskäik.

Enesekaitse instinkt on elu edasiandmise instinkti kõrval tähtsam ja suurem elava olevuse juures, mis kõigile hingelistele ühine, eriti aga enam väljaarenenutele nende hulgast.

Inimesel on aga peale elu alalhoidmise soovi ja mõtte veel ka tung hoida ja kaitsta oma elumõnusus ja neid eeltingimusi, mis seda võimaldavad, nagu vabadus, varandus, usk, kultuur jne. Need on need aated, millede eest rahvad peavad alati valmis olema välja astuma ja neid kaitsma,

kui neid mingisugune hädaoht peaks ähvardama.

See on üldjoontes alus üksiku kodaniku ja terve rahva enesekaitsetungile.

Teisest küljest on aga ka selleks tihti äärmine vajadus: teiste kodanikkude või rahvaste omakasupüüid, hävitamisetung, võimuahnus jne. võivad saada neile aadetele hädaohtlikuks ja seepärast peab iga kodanik kui ka iga rahvas ikka valvel seisma oma aadete kaitseks.

Eriti tähtis on see meile, väikesele rahvale, kes asub geograafiliselt niisuguses kohas, kus hädaohud teda ikka ja alati on varitsenud ja ka tulevikus varitsevad.

Selleks oleme sunnitud alaliselt kuluisid kandma vastavate kaitseorganide ülalpidamiseks. Aga veel rohkem, kogu rahvas peab rasketel silmapilkudel ka oma elu panema kaalule nende kõrgete aadete eest, millest eelpool juttu.

juba kaitseleidi nime all, kohe selles töös valitsusele abiks ja toeks.

Sakslaste lahkumisel ja punaste salkade Eesti piiridesse tungimisel olid kaitseleidlased esimesed, kes läksid vabatahtlikult Narva.

See kodaniku omakaitse organisatsioon võttis siin enda peale ka osalise piiri- või välise riigikaitse ülesanded.

Hiljem tehti kaitseleidi teenistus sunduslikuks kõigile kodanikele, kes mõnesugustel põhjustel olid tegevast väest vabastatud, kelle ter-

Eru-major Eduard Saulep,
Harju maleva pealiku abi ja
linnaümbruse malevkonna
pealik.

Ltn. Oskar Suursööt,
Harju maleva pealik.

Kapten K. Lind,
Harju maleva instrktor.

Sarnaseid raskeid silmapilke ja aegu on Eesti rahva elus olnud väga palju; siinkohal tahan puudutada ainult kõige viimase aja sündmusi, mis seisavad ühenduses kaitseleiduga ja eriti Harju malevaga.

1917. a., millal revolutsioonilaine Vene keisririigi ära pühkis ja rahvavabariigi asemele lõi, see omakorda kommunistliku korra eest taganema pidi, siis oli meil Eestis kodanikul ka väga palju põhjust olla mures oma elu ja varanduse julgeoleku pärast, siis astus ka kodanik ise oma julgeoleku kaitseks välja ja lõi kodaniku „omakaitse“, mis tegutses peaausjalikult linnades, kuid ka maal olid üksikud kaitsealga d olemas.

Sellele organisatsioonile tehti aga kommunistliku võimu poolt peagi lõpp. Järgnevad Saksa okupatsiooni võimud ei vaadanud ka just lahke pilguga niisuguse kodanikkude organisatsiooni peale, aga mõned rakukesed kestsid edasi. Ja 1918. a. 11. novembril, millal Eesti ajutine valitsus juba osaliselt okupatsiooni võimudelt sai riigi julgeoleku korraldamise võimalusi, oli kodanikkude omakaitse organisatsioon, nüüd

vislik seisukord aga võimaldas täita kaitseleidlase kohuseid.

Sel ajal loodi ka Tallinna linna ja Harju maakonna kaitseleidi ülema asutus (11. nov. 1918. a.). Nagu sellest nimetusest juba näha, kuulus Harju maakond Tallinna linnaga ühte.

11. novembrist kuni 15. dets. 1918. a. oli Tallinna ja Harju maakonna kaitseleidi ülemaks polkovnik K a n n ; 15. dets. 1918. a. kuni 1. maini 1919. a. staabikapten R õ u k ; 1. maist 1919. a. kuni 9. aug. 1920. a. leitn. E r m ; 9. augustist 1920. a. kuni 6. maini 1921. a. kol. leitn. S e m j o n o f f ; 6. maist kuni 9. juunini 1921. aastal major V i i k m a n n (Velling); 9. juunist 1921. a. kuni 15. märts. 1924. a. major S a u l e p ; 15. märtsist 1924. a. kuni iseseisva Harju kaitseleidi ringkonna loomiseni 1924. a. dets. kolonel R a u d v e r e ; siit peale jälle major S a u l e p .

Vahepeal kevadel 1920. a. ühendati see asutus rahvaväe ülema asutusega.

Vabadussõja ajal oli Harju maakond jagatud 5 kaitseleidi jaoskonda, missugused koosnesid üksikutest algüksustest, valdadest.

Kaitseliit oli sel ajal esimeses jones seljataguse julgeoleku kaitseks ja täitis tihtipeale politsei ülesandeid (väejooksikute, röövsalkade jne. püüdmise, läbiotsimiste toimetamine ja muud).

Ühtlasi toimetati aga siis ka sõjaväelisi õppusi niipalju kui aega selleks jätkus, sest lausus ju kaitseliidu peal siis ka teede ja sildade valvamine.

1920. a. suvel asuti kaitseliidu järkjärgulisele likvideerimisele, mis ka peaaegu täielikult läbi viidi, välja arvatud mõned vallad, kus veel mõned kaitseliitlased nimepidi olemas olid, kellel ka vintpüssid alali.

tolleaegne maakonna rahvaväe ülem abi major Saulep. Maakond jagati esialgu 10 kaitseliidu jaoskonda, võttes aluseks umbes kihelkondade piirid. Raskusi tekitas jaoskondade juhatajate leidmine, kuna aga mehi vabatahtlikult küllalt juure voolas.

Ajutise kaitseliidu põhikirja alusel, mis pandi maksma vägede ülemjuhataja poolt 17. dets. 1924. a., loodi igalpool algrakukesed, moodustati kiires korras kaitseliidu rühmad valdades ja varustati võimalust mööda relvadega.

Peale uue kaitseliidu kinnitamist ja maksmapanemist vabariigi valitsuse poolt 2. II 1925. aastal algas juba täiesti kavakindel kaitseliidu

Harju maleva propaganda toimkond: B. Oja, J. Mändmets, J. Reinthal.

Et kaitseliitu kui vabatahtlikku kodanike omakaitse organisatsiooni, millel omad teened ei puudunud, mitte täieliselt hävitada, andis maakonna rahvaväe ja kaitseliidu ülem kolonel Raudvere sügisel 1924. a. välja mõnes valdas uuesti mõned vintpüssid.

Siis tuli aga katastroof, mis kaitseliidu vajadust eriti alla kriipsutas ja hoogsale organiseerimisele virgutab — tuli 1. dets. 1924. a.

See päev oli kaitseliidu uuestisünnipäev; see kommunistide verine avantüür näitas meile, et ei ole küllalt heast politseist ja kaitseväest, et hoida ära sarnaseid kurbi üllatusi, vaid rahvas ise, kõik riigitruid ja isamaalised kodanikud peavad olema alaliselt valvel ja pidama silmas igasugust meie riigivastast tegevust, et parajal ajal seda takistada, enne kui see saab minna hädaohlikuks.

Kaitseliidu organiseerimist uuel alusel korraldas peale 1. dets. 1924. a. Harju maakonnas

kerraldamine, kutsuti ellu vastavad üksused ja määrati kohtadele põhikirja nõuetele vastavad juhid — pealikud.

1. aprillist 1925. a. määrati Harju maleva pealikuks ltn. Suursöö, ja major Saulep, kes läks erusse, jäi maleva pealiku abiks. Ühisel jõul jätkati energiliselt kaitseliidu organiseerimist Harjumaal.

Malevkondade arv määrati lõpulikult kindlaks 8 peale ja nende etteotsa paigutati võimalust mööda agaramad seltskonnategelased, kes ise või kelle abid omasid sõjaväelisi teadmisi.

Üheks tähtsamaks organiseerimise abinõuks oli propaganda ja kaitseliidu ülesannete ja sihtide selgitamine.

Maleva staabi juures kutsuti selleks ellu eriline propaganda-osakond, missugune maleva pealiku juhatusel saatis välja kaitseliidu koosolekutele ja pidustustele kõnelejaid ja varustas neid vastavate andmetega.

Propaganda-osakonna liigeteks on: kirjanik ja ajakirjanik J. Mändmets, end. Harju maakonna valitsuse esimees ja seltskonnategelane J. Reinthal ja riigikogu liige B. Oja. Maleva pealiku ja nimetatud propaganda osakonna liigete poolt peeti 1925. a. jooksul üle poolesaja selgitava ja pidukõne, mis aitasid rohkesti kaasa kaitseliidu organiseerimisele kui ka isamaaliste tunnete kasvatamisele üldse.

Siin kohal olgu tehtud töö eest tänatud nii propaganda osakonna liikmed kui ka nende poolt väljasaadetud kõnemehed; nende sõnad ei

sest, kuid organiseerimistöö algul oli see jaotus väga tähtis ja malevkondade pealikul ja juhatused või valdade esituskogud on suuresti kaasa aidanud kaitseliidu organiseerimisele.

Harju malevas on 8 malevkonda: Linnaümbruse, Kuusalu, Rapla, Kose, Juuru, Keila, Kloostri ja Nissi.

Linnaümbruse malevkonna pealikuks on major Saulep ja sellesse malevkonda kuuluvad 9 Tallinna ümbruse valda, missugused on arvuliselt kui ka tehniliselt võrdlemisi hästi organiseeritud.

Lipn. J. Tutt,
Juuru malevk. pealik.

Lipnik Emil Heimberk,
Harju maleva linnaümbruse
malevkonna pealiku abi.

Lipnik Heinrich Kalda,
Nissi malevkonna pealik.

ole tuule heidetud, need kannavad veel ilusat isamaalist ja rahvuslikku vilja.

Harju maleva organiseerimisel on suuresti kaasa aidanud ka Harju maakonna valitsus, andes maleva staabile tasuta kasutada ruumid ühes kütte ja valgustusega ja vabastades lõbustusmaksust kõik kaitseliidu pidud maakonnas; peale selle määras maakonna nõukogu valitsuse ettepanekul läinud aastal Harju maleva organiseerimiseks 100.000 marka ja käesoleval aastal sama suure summa. Julgen siin maleva nimel avaldada Harju maakonna valitsusele ja nõukogule selle majanduslikult tähtsa toetuse eest kõige südamlikumat tänu.

Kui vaadelda üksikuid maleva osasid ja algüksusi, siis kujuneb umbes järgmine pilt: kaitseliidu põhikirja alusel on algüksuseks malevkond, tegelikult aga maa olukorras on see võimalatu, siin on ja jääb algüksuseks vald, kujutagu see endast siis arvuliselt rühma või kompaniid, ja malevkond on juba vahe- ehk liiteüksus valla ja maleva vahel. Ja võib olla, et malevkond edaspidi maal kaotab veelgi oma tähtsu-

Järgmine, arvult suurem, tehniliselt ja tahtejõu valmisolekult parem on Kuusalu malevkond oma energilise pealikuga hra Muuga määga eesotsas. Sellesse malevkonda kuulub 6 põhjaidapoolse Harjumaa valda.

Rapla malevkonna eesotsas seisab juba 1919. a. saadik kohalik seltskonnategelane hra P. h. Schütz, kes on kaitseliidule pühendanud palju aega ja tahtejõudu, mis ka tagajärjeta pole jäänud.

Rapla malevkonda kuulub 7 valda ja see on oma maa-ala poolest suurem malevkond Harju malevas.

Kose malevkonna eesotsas on res. kapten Hindper oma energilise abi ja kohaliku seltskonnategelase Joh. Lepp'aga.

Sellesse malevkonda kuulub 6 valda.

Juuru malevkonda juhib noor energiline seltskonnategelane res. lipnik J. Tutt.

Sellesse malevkonda kuulub 4 valda.

Keila malevkond on õige tähtis oma asukoha poolest: siia kuuluvad Keila alev, Paldiski linn ja 2 valda.

Malevkonna pealikuks on res. lipnik E. Kuljus.

Kloostri malevkonna eesotsas seisab vana vilunud sõjaväelane res. kapten B. Sepling. Sellesse malevkonda kuulub 3 valda.

Kõige noorem ja arvult kõige nõrgem on Nissi malevkond, kus kaitseliidu organiseerimine õige kaua seisis soigus vastava pealiku puudumise ja pealikut vahetamise tõttu.

Nissi malevkonna pealikuks on praegu res. lipnik H. Kalda.

val organiseerida ka naised ja neid virgutada nende jõu kohasele kultuuritööle.

Rõõmustaval viisil ei ole naised sellest ka ära öelnud, vaid on energiliselt oma ülesannete kallale asunud.

Esimeses jões korraldasid endid kaitseliidu juure Rapla malevkonna naised. Hiljem on ka teistes malevkondades üksikud naisosakonnad loodud, selle peale vaatamata, et naistel seni veel puudub vastav kodukord või põhikiri.

Kõigest eelpooltoodust on näha, et tööd on

Phillip Schütz.

Harju maleva Rapla malevkonna pealik ja maleva juhatuse liige.

Lipnik E. Kuljus,

Keila malevk. ja Harju maleva juh. liige.

Sellesse malevkonda kuulub 4 valda ja rõõmustaval viisil on siin viimastel kuudel asutud õige agarasti kaitseliidu asja juure.

Kõige selle töö peale vaatamata jääb kaitseliit nõrgaks, kui temale seltskond, kui temale terve rahvas kaasa ei tunne. Et seda kätte saada, on vaja puhassõjaliste ülesannete kõrval kaitseliidus teha ka rohkesti seltskondlikku, kultuurilist tööd tuumakate pidude, kõnekoosolekute, kontsertide jne. toimepanemise näol.

Et aga niisuguseid etendusi korraldada, on esimeseks tarviduseks vastavate jõudude leidmine ja organiseerimine, on vaja meeste kõr-

teatud ja et tööd on tehtud täie tahtmise ja armastusega.

Kõik, nii pealikud kui malevlased, nii mehed kui naised on sellele liikumisele aidanud kaasa ja seda viinud edasi. Nemad teadsid, milleks see vaev ja töö vajaline on, nemad on kindlad meie väikese Eesti kodu peale, mida tuleb meil hädakorral kaitsta, pannes pandiks ka oma elu.

Harju maleva esimese aastapäeva puhul kõige paremat õnne ja kõige kindlamat tahtejõudu edaspidiseks tööks kõigile, kes meie kalli kodu heaks käekäiguks meie ridades tahavad töötada. O. S.

Harju maleva kaitseliitlaste õppustest.

Et teostada kaitseliidu ülesannet, kodukaitses, selleks peavad olema kaitseliitlastel oskused ja kogemused sõjaväeliste õppuste, sõjariistadega ümberkäimise ja nende tarvitamise alal. Harju malev on organiseerunud ruttu ja jõudlasti, kantud isamaalisest tundest ja kindlast tahtest kaitsta kodu ja olla vaba. Kui suured

on aga meie oskused ja kogemused teostada elus seda võimsat tahet ja sügavat tunnet, selle peal tahab iga malevlane aastapäeva puhul mõni minut peatuda, et saada pilti tehtud tööst ja end valmis seada töö jätkamisele tulevikus. Selleks siin lühike ülevaade Harju maleva õppustest:

Kus olid loodud kaitseliidu üksused, seal

algasid ka kohe kaitseliitlaste õppused ja laskeharjutused. See töö kandis aga juhuslikku laadi ja seda tehti endiste sõjaväeliste õppuste eeskujul, mis nüüd juba iganenud.

Sõjariistad ja sõjapidamise-viisid muutuvad, nende järele ka õppused. Kindlakujulisemalt alati Harju malevas õppusi 1925. aasta sügisel. Kui malevasse kutsuti ametisse ohvitser-instruktor, töötati välja kaitseliidu staabi poolt antud kava alusel maleva õppusteks kava, mis sisaldas järgmisi õppeaineid: riviõppus, lahingõppus, laskeasjandus, vahiteenistus, valveteenistus, laskeriistad, granaadid, topograafia, üldteadmised ja uulitsavõitlused. Õppeainete ulatus on nii suur, et nad annaksid kaitseliitlasele aine tähtsusest ja eesmärgist võimalikult täielise pildi. Õpetamisviis oli enamalt jaolt enne teoreetiline ja pärast sama aine käsitlemine praktiline. Üksikõppust sõna tõsisel mõttes, kus instruktor õpetaks korraga ainult 3—5 meest, ei ole suudetud palju teha aja ja õpetajate napuse ja õpetatavate paljuse tõttu. Topograafia

tunnis on seletatud kaartide tundmist ning nende järele orienteerumist. Distipliini ei ole erinaena õpetatud, vaid seda on käsitletud ühes eriainetega, nagu rivi-, lahing-, laske- jne. distipliini.

Kava teostamiseks jagati õppused kolme järku:

1) Lühikeseajalised kursused malevkondade kaupa pealikutele (incl. rühma pealikud) maleva instruktoriga juhatusel.

2) Õppused rühmades või jagudes kohalike pealikute juhatusel.

3) Õppused tervete kompaniidega maleva instruktoriga juhatusel.

Õppused pealikutega algasid 23. novembril 1925. a. linnaümbruse malevkonnas ja lõppesid 7. märtsil Nissi malevkonnas. Kursustest osavõtjate arv ja hulgaline edu on näha järgnevast tabelist. Tuleb tähendada, et kursustest ei ole kõik pealikud osa võtnud ja osavõtjate arv sisaldab ka kaitseliitlasi reamehi, kes ilmunud vabatahtlikult õppustele.

**K.-I. Harju maleva pealikute kursuste ülevaatlilik tabel aja jooksul
23. XI. 1925. a. kuni 7. III. 1926. a.**

Järjek. nr.	Andmed ja õppeained Malevkond või kompanii	Kursuse kestv. päevi	Üksikuid k.-I. õppepäevi	Osavõtjate %	Õppetundide arv											Kokku
					Rivi-õppus	Lahing-õppus	Laskeasjandus	Vahiteenistus	Valveteenistus	Laske-riistad	Granaadid	Topograafia	Üldteadmised	Uulitsavõitl.		
1	Linna ümbruskonna malevkond	5	163	91	5	6	6	4	3	2	1	1	2	—	30	
2	Kuusalu malevkond	5	161	92	6	5	4	3	4	3	1	1	2	—	29	
3	Rapla „	6	125	43	5	6	6	4	3	2	1	1	2	—	30	
4	Kohila kompanii	1	9	100	3	—	3	—	—	1	—	—	—	—	7	
5	Kehtna „	2	35	93	3	1	5	1	—	2	2	—	—	—	14	
6	Keila malevkond	4	73	79	5	4	6	3	3	2	1	1	2	—	27	
7	Juuru „	5	116	59	4	6	6	4	4	2	1	1	2	2	32	
8	Kose „	4	65	65	5	4	6	3	3	2	1	1	1	1	27	
9	Alavere kompanii	2	23	77	3	2	4	2	—	2	—	1	1	—	15	
10	Kloostri malevkond	3	64	89	5	—	4	3	—	2	1	—	1	—	16	
11	Varbola kompanii	2	19	75	3	2	2	1	1	1	1/2	1/2	1	1	13	
12	Laitse „	2	15	75	2	2	2	1	1	1	1/2	1/2	1	1	12	
		41	868		49	38	54	29	22	22	10	8	15	5	252	

Malevkonna keskkohast kaugemale sõjaväeliste kompaniides korraldati eraldi kahepäevased kursused, kus väikese osavõtjate arvu ja intensiivse töö tõttu saadi väga häid tagajärgi.

Õppeaeg oli kas päeval või õhtupoolikul. Päevased õppused kestsid kella 9 kella 16. Mõnes malevkonnas korraldati õppused osavõtjate enamuse soovil kella 14 või 15 kella 21 või 22.

Riviõppustel võeti läbi üksik jao- ja rühmaõppus, kusjuures pealikud ise väikesest arvust meestest moodustatud jagude ja rühmadega vaheldamisi komandosid harjutasid.

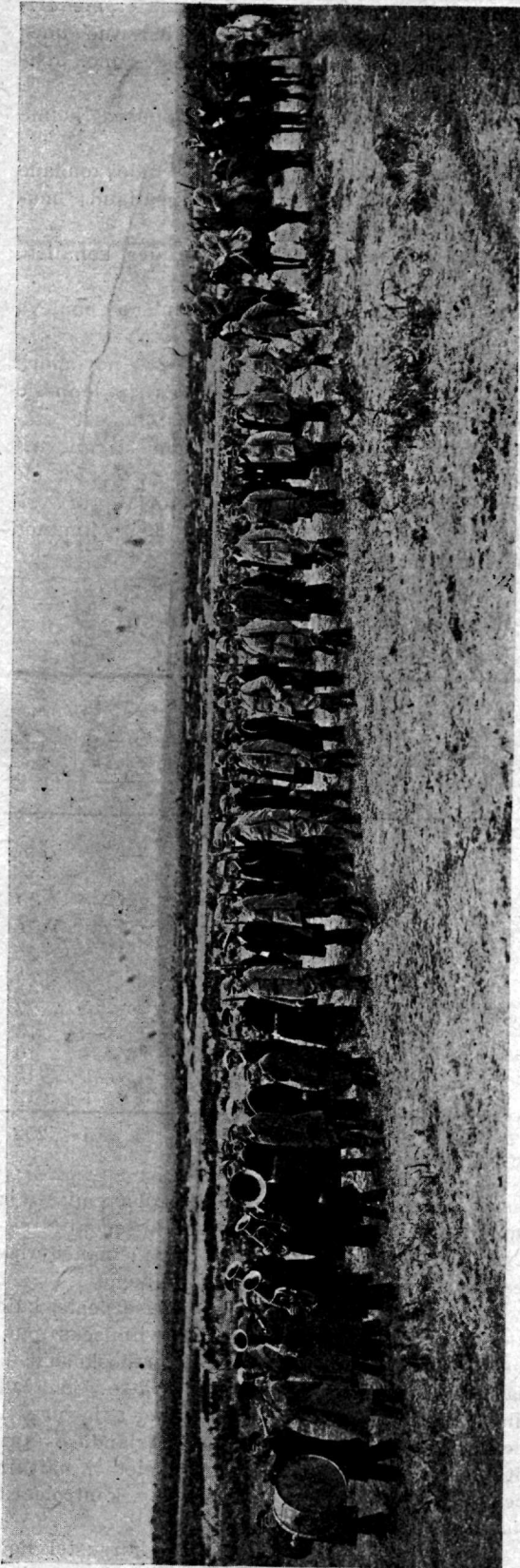
Lühikese aja tõttu sai lahingõppustest võtta läbi ainult rühma hargnemise jagudeks ja näitliku jagude liikumise kallaletungil ja rünnakul.

Üksiku kaitseliitlase maastikule kohanemise ja hüppe drill oli talvistel õppustel raskendatud sügava lume tõttu, kuna üksuste ja tulemanöövriks pealikute kursustel oli aeg liig lühikene.

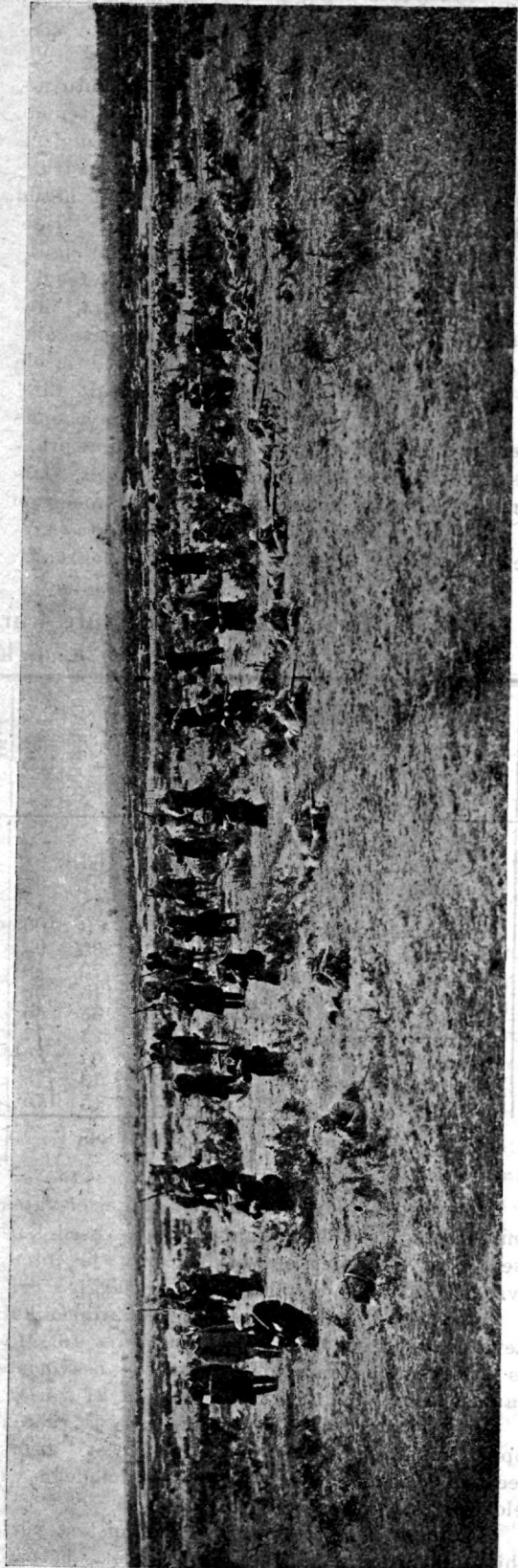
Suurt rõhku pandi laskeharjutuse peale, kuid täielikuma individuaalõppuse läbiviimiseks puudusid tarvilikud abinõud, nagu ortoskoobid ja diafragmad, mis nüüd kevadel kätte jõuavad. Sihtimispuudikid valmistati primitiivsed ja praktiseeriti kolmnurgasihtimist. Laskeasjanduses tarvitavad terminid ja mõisted seletati näitliku loengu abil ja nende omandamist kontroleeriti küsimiste abil.

Püüsi osade lahutamist võeti kursustel hoolgale, mis ka kaitseliitlaste poolt hästi omandati.

Foto Vannas.

Harju maleva Harku kompanii õppustel.

Harju maleva Harku kompanii õppustel.

Vahi- ja valveteenistusest püüti anda ülevaadet tunnipikuses loengus, millele järgnes praktiline vahi- või valveteenistuse läbitegemine 2—3 tunni jooksul.

Üldteadmisi õpetas kursustel maleva pealik ise, kus anti lühike aga selge ülevaade ühiskonna tekkimisest ja arenemisest, kodust ja kodumaast, rahvast, rahvusest ja riigist, eriti Eesti riigikorrast. Sealsamas selgitati ka kaitseliidu ülesandeid, arenemist ja üksiku kaitseliitlase vahekordi, õigusi ja kohuseid teiste kodanikkude suhtes.

Huvi õppuste vastu on suur iseäranis nendel, kes ennem ei ole sõjaväelistest õppustest osa võtnud. Noored, alles kaitseväeteenistusse minejad, tahavad tutvuneda eelolevate õppustega ja näidata oma võimist tegutseda sõjariistaga lahingkorras, kuna vanema-ealisi tõmbab õppustele põlev tunne armastatud isamaale kuidagi kasuks olla. Kaitseväeteenistuses olnuid viib õppustele distsipliini- ja kodaniku-kohusetunde ja nemad on ka sinepi ivakeseks õpetamatu massi sees, mille tõttu õpetamine kergem ja edu suurem.

Kus pealike kursused läbi, seal hakati kohe õppusi pidama kohaliste pealike, peajasjalikult viimastel aastatel sõjaväeteenistusest lahkunud allohvitseride, juhatusel, antud üldkava järele. Neid peeti peaaegu ainult pühapäevadel. Peajasjalikult käsitati siin riviõppust ja püssiosade lahutamist. See oleks olnud teine järk ülalnimetatud õppuste kavast.

Kolmas järk, õppused koos kompaniide kaupa maleva instruktoriga juhatusel, on malevas umbes 50% teostatud. Takistuseks on see, et maal on kevadpoolisel talvel nii kibedad tööd ja veod, et kaitseliitlasi võib ainult pühapäevadel suuremal määral õppustele kokku saada. Sügava lume

ja kevadise vee tõttu ei ole ka lahingõppused hästi läbiviidavad. Neil põhjustel suudeti teostada ainult osa kompanii õppustest. Siin tõuseb esile ja selgub ka organisatsiooniline külg, sest ilma tiheda organisatsioonita, alluvuse korrata, ei ole suuremates üksustes õppused läbiviidavad. Osas kompaniides on jaotus rühmadesse ja jagudesse kindlasti läbi viidud ja pealikud teavad oma mehi ja vastuksa. Teistes kompaniides ei ole kaaluvat põhjustel seda veel suudetud teha, sest puuduvad allohvitserid-pealikud, kes oskavad üksust juhatada ja valitseda. Siin tuleb veel taguda rauda, mis on õnneks küllalt tuline, sest meil ei puudu inimesed, kel on tahet ja arusaamist; on aga need olemas, siis on oskused ja teod ainult ajaküsimus.

Kompanii õppustel selgus, et riviliselt, püside tundmises ja sihtimisõpetuses, tehtud töö on annud häid tagajärgi ja võib rahulikult ülesseatud kava teostamist jätkata. Käte on jõudnud küll põllutööaeg, aga malevlastel on siiski võimalus jätkata tööd ja nimelt laskmiste ja lahingõppuste alal. Õppelaskmised olid ka talvel lükatud edasi soojema aja peale, sest külma ja sügava lume tõttu ei annud õppelaskmised rahuldavaid tagajärgi. Käte jõudnud toalaskepadrunid võimaldavad igale malevlasele harjutada osavasti laskma ja saada heaks laskuriks. Malevkondades on kavatsus korraldada laskevõistlusi ja jagada välja auhindu. Paralleelselt laskeharjutuste juures ei puudu ka võimalus korraldada lahingõppusi.

Malevlased, hoiame alati oma tahte ja püsivuse, võtame tõsiselt iga väiksematki õppust, siis leiame peagi, et meil on oskust ja osavust kaitsta, mis meile kallis.

Kaitseliit Harjumaal.

Teiste Eesti maakondadega võrreldes erineb Harjumaa teistest mitmeti. Looduse poolest on ta üks ilusamaist Eestis, võib olla, et selles ainult Võrumaa teda ületab oma mägede ja järvedega. Kuid Harjumaa on küllalt kohti, mis oma luulelikkusega köidavad meeli, ja peale selle on tal rohkesti kaunimat mereranda, ilusaid saari, toredaid koski, mis valmistavad matkajale ülimat lõbu.

Harjumaa on metsarikas ja sellest tuleb, et siin eraldi puuduvad suured tihedad külad, nagu see lagedapoolseis viljakandva pinnaga maakonnis harilik nähtus. Siin on loobitud talud tiikati hoopis kaugele üksteisest ja paljud neist elavad üsna omaette elu.

Kus elanikud tihedalt koos, nendes kohtades on ka kaitseliidu organiseerimine hõlpsam. Ta ei nõua ka tegelastelt kuigi suurt jõupingutust,

sest kokkutulemine on ju üsna kerge ja vähe aega ja vaeva nõudev.

Seda kõike arvesse võttes võiks arvata, et Harjumaa kaitseliidu organiseerimine on läinud üsna aeglaselt.

Kuid asjalugu ei ole ometi nii. Nagu sellekohastest ülevaadetest näete, mis teises kirjutuses toodud, on Harjumaa kaitseliidu organiseerimisele ometi suure huviga vastu tulnud. Igalpool on ta kutsutud ellu, ka niisuguseis kohis, kus elanikud elavad üksteisest hoopis eemal.

Mul on olnud õnn läinud talve vältel käia mitmel kaitseliidu malevkonna aastapäeval ja nende poolt toimepandud pidudel ja olen võinud lähemalt tähele panna niihästi kaitseliidu korraldamist kui ka nende pidusid Harjumaal.

Kui siin nimetan malevkonna nime, siis mitte seepärast, et see nagu eraldi teistest oleks

parem. Ei — toon ainult näiteid, ja kõike, mida olen näinud, ei luba kitsas ruum ka kirjeldada.

Sõidame Alavere kaitseliidu aastapäevale. Ilm on külm, oma 16 pügalat. Seejuures puhub käre idatuul, mis tungib otse kontidesse.

„Noh — meie tänane käik on küll täitsa asjatu!“ arutasime Harjumaa kaitseliidu pealiku hr. S-ga. „See oleks ju päris ime, kui niisuguse ilmaga keegi peaks välja tulema. Vinge tuul ajab teed umbe ja kuidas sa täna pasunat puhud. Oleks võinud õige linna jääda.“

Jõuame aegsasti enne määratud paraadi- ja piduaega kohale ja otsime ruttu üles sooja koha ahju ääres; sest hambad suus peksid hullusti vastamisi.

Ootame. Ka kohapealgi kaheldakse ja ollakse nukrad, sest: vist ikka täna mehed välja ei tule.

Aga näe — jõuab aeg ja mehed tulevad ükshaaval. Külmetanud küll on, aga paar-kolm korda kätega vastamisi — ja meel on hea.

Olid mehed õigeks ajaks viimase kui üheni väljas, olgugi et paljudel oli käia kaugel üle kümnekonna kilomeetri.

Ja pasunakoor ka kohal. Varsti tuakse Harju malevkonna pealikul sõna: „Kõik on valmis, palutakse Teid paraadi vastu võtma.“

Ja nii see läks. Maleva pealik kõneles, orkester mängis ja kõik läks hästi ja nagu ei oleks keegi täheleegi pannud, et puhus vinge idatuul ja oli külma 16 pügalat.

Tuul ja külm ei takista kaitseliitlast.

Ja pidu. Kõik ettekanded olid korraldatud kaitseliitlaste eneste poolt. Ja ei või ütelda, et eeskava oleks olnud tühipaljas janditamine ja ajaraisk. Ja kord pidul? Kaitseliitlased ise valvasid selle eest, et see oleks kõige viisakam, aga sealjuures vaba ja võiks ütelda noorusvallatu.

Kena oli see salk, väikese valla kohta 50—60 meest. Igapidi distsiplineeritud inimesed.

Mis siin olen ütelnud Alavere kohta, see maksab suurelt osalt ka teiste komandode kohta, mida talve jooksul läks korda tähele panna.

Aga mis kasu siis kõigest sellest?

Kaitseliidu peaulesandest ei hakka ma siin kõnelema, sest see peaks olema selge juba igale arusaajale kodanikule. Sellest on juba kõnedes ja „Kaitse Kodu!“ veergudel omajagu juttu tehtud.

Kaitseliit loob meil valdades noorte inimeste koondusi, lähendab neid üksteisele ühise eesmärgi teostamises ja õpetab inimesi selle juures kindlale korrale. See on igatahes suur teene kaitseliidu poolt. Vastasel puhul oleksid need inimesed lahtised nagu kivikesed jõevoolus; liiguksid vabal ajal eesmärgita siia-sinna ja ei tarvitaks nooruselusti ja energiat igakord mitte just kasuliku asja peale.

Nõnda siis: kaitseliit loob Harjumaa metsa-

talude vahel noortest inimestest kindlad, hästi distsiplineeritud koondused.

Kaitseliitlase juures võib peagi panna tähele seda, et see nimi juba kohustab. Kaitseliitlane ei saa olla avalikus kohas ula-ala, tal ei sünni avalikus kohas tuigerdada, ta peab alati ka seda teadma, et teised tema peale vaatavad ja temalt juba eeskujul ootavad. Ja ma võin ütelda: Harjumaa kaitseliitlased on sellest ka aru saanud. Seda võis nende poolt toimepandud pidude korralduse ja pidudel korrapidamise juures väga hästi tähele panna, olgu see Alaveres, Juurus, Kuusalus, Anijal või mujal. Kuski ei tule ette midagi niisugust, mis oleks võinud haavata ka kõige piinlikuma korraarmastaja silma.

Ja niisugune viisakas kord annab meie pidudele hoopis kultuurilisema ilme.

Usun, et kaitseliit oma lühikesel kestvusel selles asjas juba nii mõndki on suutnud ära teha ja et ta peab silmas seda joont ka edaspidi.

Ja eks ole ka seegi tükk tähtsat kultuuritööd. Öeldakse, et Harjumaa on mõnest teisest maakonnast hariduslikult maha jäänud. Kui see tõepoolest nii peaks olema, siis toob see juure siinsele kaitseliidule hulga tööd.

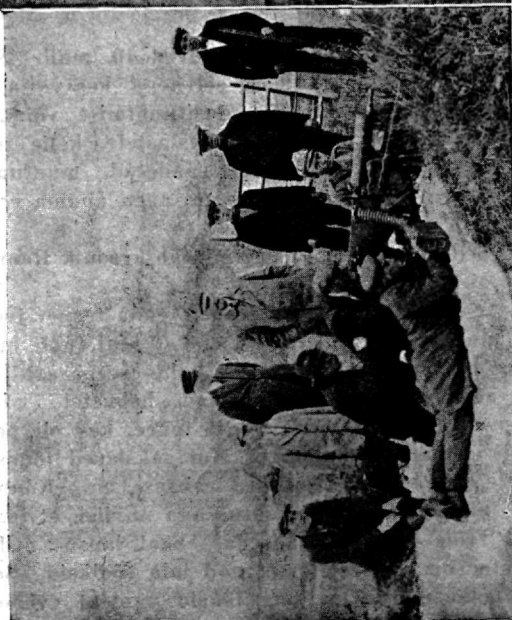
Kõige suurem raskus langeb muidugi osavate ja agarate malevkonna ja kompanii juhtide peale. Need mehed peavad ohverdama palju oma tööajast, oma tööjõust kaitseliidule. Aga nagu kuulub, on Harjumaa maleva pealikul enamasti igal pool läinud korda leida häid ja tublisid abilisi, kes eneseohverdust ja vaevanagemist palju milleks ei pane.

Enne oma pisikese ülevaate lõpetamist tahaksin nimetada veel midagi, mis mulle puutus silma. Paaris kohas võis panna tähele, et mõned üksikud haritlased, näit. kihelkonna vaimulikud, kaitseliidust täitsa eemale hoiduvad.

Kaitseliit on ju kutsutud ellu suure idee teenimiseks. See idee on meie rahva iseseisvuse ja vabaduse kaitsmine, meie kultuurilise ja majandusliku rahuliku arenemise võimaldamine. Kaitseliit on meie rahva õnne kaitsevalliks, on varjuks väliste hädaohtude vastu meie tõusvale rahvuskultuurile. Seepärast peaksid just meie haritlased tõmbama kaitseliidu suures töös kaasa. Ses mõttes see passiivseksjäämine on täitsa võõrastav. Haridus pole mitte inimesele isiklikuks spekulatsiooniks, suure palga saamiseks, vaid haritlase nimi ka kohustab, ja kohustab töötama eeskätt just üldrahvuslikult tähtsatel aladel, nagu seda on kaitseliit oma rahva tuleviku eest võitlemisega.

Kuid peame meeles, et kaitseliit on praegu alles oma arenemisteel. Kaitseliitlik liikumine edeneb igalpool võimsasti ja ajajooksul tõmbab ta kaasa kõik ühiseks võitmatuks pereks.

J. M.

1) Linnatübruse malevkonna kuulipild, rühm õppusel. 2) Juuru malevkonna Juuru ja Kaiu kompaniid. 3) Keila malevkonna pealikute kursusest osavõtjad. 4) Harju maleva Kuusalu malevkonna pealikute kursused 7.—13 deets. 1925. a. Istuvad: 1 — maleva pealik leitnant Suursõõt, 2 — maleva instruktor kapten Lind, 3 — malevkonna pealik A. Muungamäe.

Katkendeid „Harju mässu“ päevilt aast. 1343.

Neljateistkümnenda aastasaja neljakümneadatel aastatel oli Saksa ordu vägivallavalitsus eestlastele juba sedavõrd rusuvaks ja väljakanatamatuks muutunud, et nad harjulastega eesotsas otsustasid end selle vägivalla alt vabastada või surra.

Hakati hoolsasti rõhujate maalt väljakihutamiseks ettevalmistusi tegema. Sõlmiti lepingud Turu ja Viiburi soomlaste ja rootslastega, ruteenlaste (pihkvlaste, karjalaste, ingerlaste, vadjalaste ja leedulastega, kes kõik huvitatud olid Saksa ülivõimu hävitamisest „pühal Maarjamaal“.

Viimaks olid kõik ettevalmistavad sammud astunud ja Eesti vanemad ja väejuhid otsustasid 1. mail 1343. a. „lahti lüüa“.

Kuid ka Saksa ordumehed ei olnud käsi rüppe pannud. Hästi organiseeritud spionaaži abil olid neil eestlaste kavatsused teada, mis neile võimaldas Eesti vabadusliikumise lahtipuhkemise ajaks suuri vägesid Eestisse koondada. Veel enam, neil läks korda mässu lahtipuhkemist 8 päeva enne Eesti väejuhtide poolt määratud tähtpäeva välja provotseerida, mille tõttu eestlaste plaanid kohe algusest saadik segi löödi.

Mäss algas mitte kokkulepitud tähtpäeval 1. mail, vaid jüriööil, 22.—23. aprillil kallaletungimisega Padise kloostrile.

Ootamatu sõjahüüust hämmastunud eestlased ruttasid varemalt määratud kogumispaikadesse — Reveli (Tallinna), Haapsalu ja Otepää alla.

Üldse oli eestlastel 12—14.000 sõjameest, kuna ordumeistril Burchard v. Dreylövenil oli käsutada põhja väerindel — Paides ja selle ümbruskonnas — 25—30.000 ja Lõuna-Eestis, Vastseliina, Otepää, Kirepi, Tarvastu, Viljandi rindel 15—20.000 meest.

Pealegi tuleb siin veel sellega arvestada, et eestlased olid puudulikult relvastatud ja varustatud, kuna Saksa väed koosnesid hästi väljaõpetatud, suurepäraselt relvastatud ja varustatud sõjameestest.

Loomulik, et sarnase jõudude vahekorra juures eestlaste ettevõtte näis pöörasusena, kuid me ei pea unustama, et eestlastele oli abi lubatud pea kõigi naaberrahvaste poolt ning sõjamoona ja relvastust rootslastelt Turus ja Viiburis. Ning tõepoolest, oleksid eestlased saanud talitada ettekatsetatud plaani järele, oleks Saksa ordul kõigi oma suurte jõudude peale vaatamata vaevalt korda läinud seisukorra peremeheks jääda.

Nüüd aga, kuna mässu algus oli 8 päeva enne kokkulepitud tähtpäeva, mille tagajärjel pidi hiljaks jääma eestlaste liitlaste abi, nüüd oli kogu ettevõtte algusest saadik lootusetu ja

eestlastele ei jäänud muud üle kui vaprasti võideldes surra. Ja nii see sündiski.

Esimesed mässupäevad.

Kohe peale kallaletungimist Padise kloostrile, ruttas ordumeister Dreylöven Pihkva alt, kuhu ta sõjaretke ette oli võtnud, Paidesse, kus seisid ordu tugevamad väeosad.

Kuna Dreylöven pisut aega tahtis võita oma vägede koondamiseks Paidesse, läkitas ta ühe saadiku eestlaste juure ja kutsus nende vanemaid Paidesse läbirääkimiskonverentsile. Ka eestlastel oli soov aega võita, et võib olla siiski veel segipaisatud kavatsuss läbi viia ja liitlastele võimaldada õigeks ajaks kohale jõuda, ning seepärast võtavad nad kutse vastu, olgugi, et nad tundsid sakslaste äraandlikkust ja sellega pidid arvestama, et nende saadikud Paidest elusalt tagasi ei pääse.

Neli Eesti peavanemat ühes kolme sulasega asuvad teele n. n. „Paide konverentsile“, jõuavad sinna 4. mail ja sealt enam tagasi ei pööra. Nad tapeti hirmsate piinade all Paide lossi keldris.

Konnoverelahing 11. mail.

Kui orduvennad äraandliku veretööga olid toime saanud ja Eesti saatkonna ära hukanud, algab Dreylöven kohe pealetungimist Tallinna alla kogunud eestlaste sihis.

„Kohe marssis ordumeister“, kirjutab kroonik Renner sellest sõjaretkest, „suure väega Reveli peale; jõudes Kimmole nimelisse külla (Kose kiriku lähedale), peatus seal öö-päeva, et väge koondada.“

Kimmolesse jõudis Dreylöven 10. mail. Siin pörkab ta kokku eestlaste eelväega, kes välja oli saadetud Saksa vägede edasitungimist võimalikult takistama ja Soome-rootslastele, kelle juure kiirkäskjalad välja olid saadetud, muutunud seisukorra üle sõnumeid viima, aega andma eestlastele Tallinna alla appi rutata.

Sellest kokkupõrkest kirjutab kroonik Renner järgmiselt:

„Seal tuli Põltsamaa võgti venna teener joostes ning teatas, et eestlasi olevat seal tubli hulk ning tahtvat võgti lüüa; ta palus seepärast kiiret abi. Otsekohe istusid nad hobustele ning ratsutasid (Põltsamaa) võgti juure, kes oli pool penikoormat neist eemal. Kui sakslased jõudsid järele, põgenesid vaenlased rabasse, mis Konnovere nime kannab. See asus aga niiviisi, et igalt poolt võis temasse pääseda. Seal lausus ordumeister oma meestele, et nad jala sõdiks. Sellega olid nad nõus ning läksid niudeni (vööni) rabasse. Selle juures said surma orduvend Herman von Nesen, peale selle veel kaks ordu-

venda, neli aadlmeest ja 14 talupoega. Selle vastu pääsis vähe eestlasi eluga. Ordumeister läks välja rabast, olles märg ning külmetanud; kuuldes aga, et talupojad jälle kogunevad, andis ta käsu omadele ning tungis uuesti rabasse, ja nad löid surnuks, keda kätte said, ning läksid siis taas laagrisse. Järva komtuur pidi jääma aga raba ääre ning vaenlasi valvama. See laskis tõlgi läbi hüüda, kes veel elus ning alla annab, sellele antakse armu. Siis tulid 15 eestlast, kes olid haavamata, üksteise järele välja ning palusid armu: kui neile armu antakse, tahavad nad naiste ja lastega Paide minna vangi. Neile lubati armu — ja nad andsid end alla. Niiviisi said Konnovere rabas surma 1600 meest. Siis läks Järva komtuur Kimmolesse teiste juure*).

See oli esimene suurem lahing eestlaste vastu rest nõretavalt „Harju mässu“ päevil. 1600 eestlast langeb ägedas võitluses, mis kestab pea kogu päeva. Kuid ka sakslastel on kaotusi, sest nad on sunnitud võitlema halbades tingimustes — vööni rabas. Et võitlus oli äge, näitab asjaolu, et ordumeister ise võitlusest osa võtab ja kaks korda oma meeste vahustamiseks sunnitud on isiklikult rabasse tungima.

Kuid polnud ime, et lõputulemuseks oli eestlaste allajäämine, kuigi nad rüütleid sundisid neile halbades tingimustes võitlema, sest rabasse võis igast küljest pääseda, sakslastel oli mitmekordne arvuline ülekaal ja eestlaste relvadeks olid enamasti „kaken und bradden“ — „ka agid ja vaiad“, nagu jutustab kroonik Renner.

Eesti väe äraandlik hävinemine Reveli all 15. mail.

Pärast lahingut Konnovere rabas tungib Dreylöven kiirmarsil Reveli alla, kuhu ta 14. mail jõuab.

Reveli all asub umbes 3000-meheline Eesti väesalk Ülemiste järve ja Lasnamäe vahelisel kõrgustikul oodates Rootsi abivägede päralejõudmist, et siis ühisel jõul pealetungivatele orduvägedele vastu hakata.

Kuid Dreylöven jõuab 4 päeva enne rootslasi kohale ja kasutab seda paremust täie energiaga.

Kõige pealt läkitab ta Turaida ja Võnnu vogtid oma väeosadega välja, et eestlasi nende asukoha lähedal asuvast Sõjamäe rabast ära lõigata, sest nähtavasti oli lahing Konnovere rabas ikkagi sedavõrd raske olnud, et sakslastel enam soovi ei näinud olevat eestlastega uuesti nii rasketel tingimustel võidelda. Pealegi oli Sõjamäe raba Saksa rasketele rüütlitele täiesti ligipääsmatu ja sellesse taganedes, oleksid eestlased õige

kaua suutnud ülevõimule vastu panna. Seda aga pidi igal tingimusel takistama, kuna Rootsi abijõud võisid igal silmapilgul kohale jõuda ja eestlastega ühineda.

Eestlasi Sõjamäe rabast ära lõigates pakub Võnnu vogt neile rahu ja armu, kui nad sõjariistad käest ära ja mässujuhid pantvangideks annavad.

„Seal pööras Võnnu vogt,“ kirjutab sellest kroonik Renner, „eestlaste poole: ordumeister olla läkitanud küsima, kas nad ka nõus ei oleks oma sõjariistu endast ära heitma ja alla andma; sest kui see sünnib, siis antakse neile armu, kuid ainult siis, kui nad mässu (tapmise) alustajad välja annavad.“

Eestlased on väljapääsmatus seisukorras. Saksa ordu mitmekümnetuhandeline vägi oli neid ümber piiranud, taganemistee Sõjamäe rabasse ära lõigatud, Paidesse läkitatud Eesti vanemate kohta puudusid igasugused teated, Rootsi abivägedest polnud veel vähematki näha, mehed halvasti relvastatud ja poolnäljas, sest sakslased olid nende moonavoorid Paide lähedal Revenecki küla juures ära võtnud. Mis võis siis küll loomulikum olla, kui see, et nad ordumeistri rahuettepaneku vastu võtsid, sõjariistad (paljuks neil neid oligi!) käest ära andsid ja juhid end vangistada lasid.

Võnnu vogt ruttab tagasi Dreylöveni juure ja teatab sellele rahusobituse tagajärgedest.

Seepeale kutsub Dreylöven oma sõjanõukogu kokku, kus otsustatakse eestlastega siiski mitte rahu teha, neile mitte armu anda, kuigi see neile oli lubatud, vaid neid ära tappa. Sellest saadetakse Võnnu vogt uuesti eestlastele teatama.

Ning nüüd algab ümberpiiratud sõjariistuta eestlaste tapmine. Veri voolab õjadena. Lühikese ajaga on kogu 3000-deline Eesti väeosa Reveli all vagaks tehtud. Sakslaste poolt langeb selle jälgi mõrtsukatöö ajal ainult üks Saksa noormees (junck ordensherr). Vaprasti võitlevad eestlased oma juhuslikult kättegaardud nuiade ja vaiadega. Aga mis aitavad nuiad ja vaiad ordu-meeste raudriiete ja teravate mõõkade vastu. Üksteise järele varisevad nad kummuli, niisutades oma sooja verega kallist kōdumaa mulda. Peagi on kõik 3000 meest maha notitud.

Varisesid vaprad vallad,
Kolletasid kihelkonnad
Muistse põlve mulla alla —
Nende mure muljutused,
Nende piina pigistused,
Muistsed kallid mälestused
Kostku meile kustumata...

Ning hõisates kogunesid „vahvad rüütlid“ pärast selle jälgi veretöö kordasaatmist oma laagrisse ja „kiitsid ning tänasid jumalat“, kelle „auks ja oma pattude andeksandmiseks“ nad selle „jumalale meelepärase“ teo korda olid saatnud.

*) Tõlge võetud dr. med. J. Luiga teosest „Eesti Vabadusvõitlus 1343—1345“, kirjast. „Varrak“, Tallinnas 1924.

Lõpumärkused.

Kolm päeva pärast Eesti väeosa tapmist Reveli all jõudsid Rootsi abiväed rikkaliku sõjavarustusega eestlaste jaoks Reveli alla, kuid nüüd oli see juba hilja ja maabumata pöörsid nad Soome tagasi.

Kuid sellega veel ei lõppenud harjulaste hädapäevad.

Pärast Haapsalu alla kogunud Eesti väeosa laialipildumist ja Otepää—Vastseliina Eesti väeosa muserdamist andis ordumeister, „kui mardipäev möödas oli“, käsu oma sõjaväele: „Harjumaad ära laastada, vanu ja noori ära tappa, mis ka täide saadeti,“ nagu kõneleb kroonik Wigand v. Marburg.

Algas hirmus rüüstamine, külad ja talud põletati maha, varandus hävitati ära või võeti endale saagiks, kogu rahvas, keda aga kätte saadi, tapeti viimseni maha. Ei antud armu ei raukadele ega noortele, ei naistele ega lastele. Veri voolas ojadena. Üksainus vägev ägamine kostis üle maa. Eestlasi aeti taga kui metsloomi ning, kes aga tapjate küüsi sattus, see löödi armuta surnuks, kui teda enne seda piinamisvääriliseks ei tunnustatud.

Ajalugu ei tunne teist niisugust veretööd, kus ühel hoobil taheti kogu rahvast hävitada. See

kahtlane au jääb ainult Saksa ordule „pühal Maarjamaal“.

Pärast mõrtsukatöö lõpetamist „tahtis orduvend Gosvin (von Herke), Reveli pealik, teada, kui palju eestlasi on hukka saanud sest ajast peale, kus tapmine algas. Ta saatis ühe noormehe külast külla, — ja leiti 30.000 inimest, noort ja vana.“

* * *

Kuid siiski ei suutnud võoras võim hävitada meie rahva sugu. Ta surus selle küll mõneks ajaks ikkesse, kuid vabadusetuli hõõgus eestlase südames tuha all edasi, kuni ta uuesti lõkkele lõi, endast maha paiskas teda kammitsas hoidvad raudahelad ja vägevate mõõga hoopidega võõra võimu maalt välja kihutas.

Selle eest, et see jäädavalt oleks, tahame valvel seista, tahab valvel seista ka kaitseliidu Harju malev, kelle aastapäeva me kevadepühade ajal pühitseme.

Puhake rahu, vaprad Eesti pojad, vaprad harjulased, see maa, milles puhkate, on vaba Eesti maa, ja relv, mis teil käest välja löödi, saadete haljamana kui kunagi varem meie, teie poegade, käes!

Kaitseliidu spordiliikumise rajamisel.

Mida tuleb kaitseliidu sporditegelastel pidada silmas ja missugustest väärnähtustest hoiduda.

Kaitseliidu spordiklubide moodustamine on hoos üle terve kodumaa. Peagi võib neist kerkida tihe võrk, millel on kaaluv tähtsus noorsoo kehalises kasvatuses ja ettevalmistamises kaitseliidu ideele. Arvuliselt võib ta kiiresti kasvada sama tugevaks teguriks nagu on seda praegu Eesti spordi keskliitu koondunud ühingud või isegi ületada neid. Seepärast on tarviline selgitada kaitseliidu spordiliikumise mõtet ja ülesandeid.

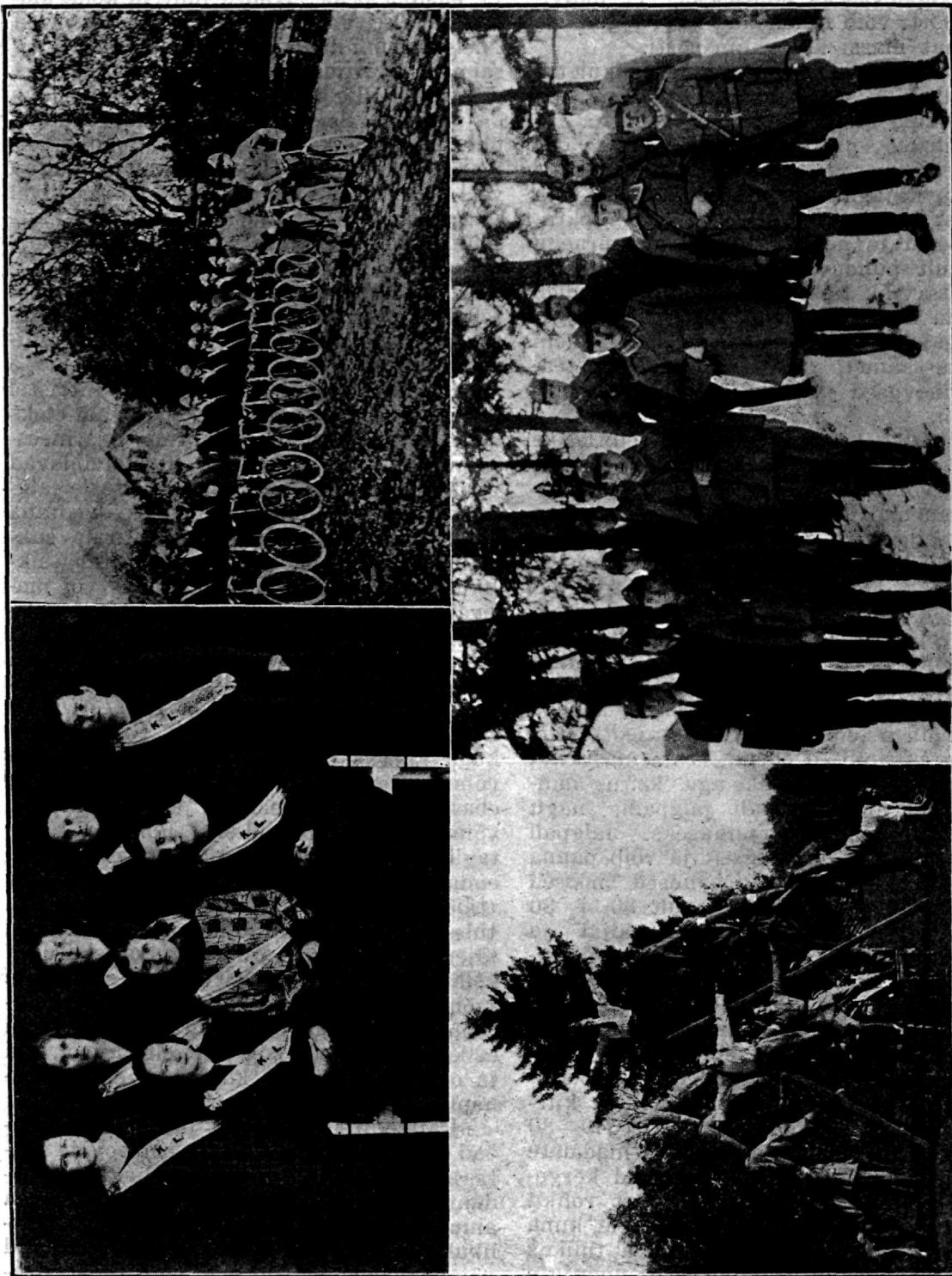
Kaitseliit ei lähe välja klubide asutamisel sellest, et luua praegusest spordiliikumisest eraldatud ja erisihilist koondust, vaid tahab töötada kõige tihedamas kontaktis sellega, liitudes kehalise kasvatuses sihtides täielikult üldspordiliikumisega, levitades kehalise kasvatuses ideid ja tõmmates nende ümber laialdasi masse, kuid hoides alati siiski omapära ja koondudes autonoomse rühmitusena veel kaitseliidu spordi keskkubi ümber, kes kuulub vahenditult kaitseliidu peastaabi alla.

Et kaitseliidu spordiklubidel Eestis kehalises kasvatuses on oma kaaluv sõna

öelda juba oma massilise iseloomu tõttu, on selge, samuti on selge, et kaitseliidu spordiklubid peavad olema täielikult teadlikud selles suures ja vastutusrikas töös, mis lasub nendel. See ei tohi olla juhuslik ja sihitu rabelemine siia-sinna, kerge-meelne logelemine ja ajaraisk, mis kaitseliidu liikumisele lõpuks hoopis vastuvõtmatu tüüpe võib anda, vaid peab olema süstematiseeritud kasvatuslik töö. Seda tuleb juba nüüd alguses rõhutada ja liikumisse rakendunud tegelastele südame peale panna, enne kui umbrohi saab hakata lokkama.

Missuguseid põhimõtteid tuleks siis pidada silmas kaitseliidu spordiliikumisel, missuguseid tegelikke abinõusid kasutada nende taotlemiseks ja missuguste võimalikkude pahede ja väärnähtuste eest tuleks hoiduda?

Minnes välja kaitseliidu eesmärgist — moodustada vabatahtlikku kodukaitset igakülgsest arenenud teadlikest kodanikest — tuleb sellekohaselt luua kaitseliidu

1) Rapla malevk. naisrühma juhatatus ja asutajad liikmed. 2) Rapla malevkonna Kehтна kompanii osa väljasõidul malevkonna aastapäevaks. 3) Saku kompanii võimlemas, Püramiid. 4) Harju maleva pealik Saku kompanii Nabala rühma pealikute keskel.

kehalise kasvatuse meetod. Ei ole õige hakata eelistama kaitseliidu spordiliikumisel mõningaid kehalise kasvatuse alasid teistele, näidates mõne peale koguni näpuga. See ei oleks küllalt tark ja põhjendatud teguviis, sest modern sporditeadus

ütleb — ei ole ühtki absoluutselt head ega ühtki absoluutselt halba kehalise kasvatuse ala. Igaühel on oma head ja oma vead. Ei ole õige ka see trafareetne jaotus — individuaalsport ja rühmsport, tendentsiga viimast pooldada, — kuna on saa-

nud igapäevaseks nähtuseks, et individuaalsporti võib rakendada isegi tegelikult suuremat massi kui rühmsporti.

Distsipliinide ja süsteemide valikul tuleb kaitseliidu spordijuhtidel jääda püsima teaduslikule meetodile, s. o. tugeneda füsioloogilisele printsiibile, töötada välja käsikäes spordiarsti või eriharidusega spordiõpetajaga harjutajate vanust ja füüsilist seisukorda arvesse võttes parajad doosid ja normid. Kuna aga praegu tegelikult puuduvad niihästi spordiarstid kui ka tarvilik hulk spordiõpetajaid, tuleb piirduda nende töökspidamistega ja kogemustega, mis mujal olemas ja enam-vähem üldiseks saanud, kuigi siin olla võivad teatud erinevused ja oleks tarvilik konsultatsioon.

Mida kehaline kasvatus kaitseliitlasele peab andma, on: üldine hea tervis, erksus, julgus, võimsad siseorganid ja igakülgsest arenenud muskulatuur. Koik muu on ainult abinõu, mitte eesmärk. Kuid ka abinõudest, teedest eesmärgi saavutamisel oleneb palju, seepärast tuleb valida sarnaseid teid, mis oleksid võimalikult huvitavad, veetlevad eesmärgi poole sammumisel. Kui meie nüüd ilma pikema sissejuhatuseeta asuksime nende juure!

Kõige nooremad kaitseliitlased, kellega tuleb teha tegemist, on 16-aastased. Need on alles niisugused poisid, kes armastavad rohkesti mängida. Oleks aga eksitus mängimise all mõista ainult jalgpalli, nagu meil kipub saama harjumuseks. Jalgpall mõjub suuresti ühekülgsest ja võib panna arenemise kängu. Sellevanused noored võivad mängida jalgpalli ainult 30 + 30 minutit, soovitatavalt väiksemal väljal ja kergema palliga. Jalgpalli kõrval, mil sügugi domineeriv koht ei tohi olla, olgu üldiselt harrastatav võrkpall, korvpall, pesapall (selle levitamiseks meil tuleks suvel saata mehi Soome kaitseliidu juure pesapalli õppima) või „laptuu“. Kergejõustikust võib kuni 18 aastani tarvitada kiirjooksu kõige lühematel maadel, 40—80 mtr., kartulijooksu, tõkkejooksu madalate tõketega, kõiki hüppeid ja viskeid kergemate (noorte) raskustega. Suurt rõhku selles vanuses tuleb panna ujumisele, kuna vanemal inimesel hiljem on juba tülikas ujumist õppida ja ujumine, eriti uppujate päästmine, on kaitseliitlastele suure tähtsusega. Võimlemises oleksid esikohal osavus- ja koordineerimisharjutused. Eeltoodud alad tuleb kõiki võtta vaheldamisi, ilma et harjutamine muutuks ühekülgseks.

Treening sportlikus mõttes võiks alata

18. aastast peale. Andes juhtiva koha üldarendavale võimlemisele, millisena vast Niels Busch'i meetod kui huvitavam, hõpsaimalt läbiviidav ja tulusaim kõige soovitatavam, võiks panna suuremat rõhku juba ka poksile. See arendab täiuslikult keha, ühes sellega ka mehisust ja leidlikkust. Kuna pallimängud ikka jätkuvad, rugby veel lisaks võiks tulla, tuleb käsile suvel jalgratas ja talvel suusatamine. Neil kaitseliitlasele praktilise tähtsusega aladel jäädagu selles vanaduses ainult stiili õppimise ja lühemate sõitude juure. Kergejõustikust on soovitatav käsitada mitmevõistlust sarnasel kujul, nagu see spordimärgi võistlustes ette on nähtud.

20—30 aastani oleks kaitseliitlastel treening erispordi aladel. Soovitatavam oleks siiski valida niisuguseid vorme, mis meeskonnavõistluste kujul oleksid läbiviidavad — need kasvatavad ühistunnet. Peale jalgpalli ja teiste pallimängude tuleks käsitada ka kergejõustikku, jalgrattasõitu ja suusatamist meeskondadena võistlustena üksikute kompaniide, malevkondate või malevate vahel. Erilist rõhku kergejõustikule tuleks panna murdmaa-, teate- ja orienteerimisjooksule. Selles vanuses on kohane harrastada ka raskejõustikku, milleks maaelanikkude hulgast rohkesti leida tänuhulka materjali ja huvi. Raskejõustikuga kaasas peaks käima aga tubli üldvõimlemine ja kergejõustik, et kõrvaldada ebasoovitatavat kohmakust ja hoida ära ka võimalikke terviserikkeid. Poks on mõistagi soovitatav, ka atleetidele, kes valinud endale mingi muu ala spetsiaalnumbriks (täielikult ühekülgset spetsialiseerimist ei tule kaitseliitlasele kuidagi soovitada), täiendusspordina. Mingit rekordspordiga kolitamist ja väljapaistvamate sportlaste mõnitamist ei tohiks kaitseliidus olla. Suurem täius spordis on soovitatav, kui selle all ei kannata ainult isik kaitseliitlasena, kui ta oma kaitseliitlase kohustusi ei jäta tahaplaanile.

Kaitseliitlased üle 30—35 aasta kuuluvad spordiliikumises juba „old boy'de“ liiki, nende karjäär sportlasena hakkab mööduma, neile peab kehaline kasvatus jääma ainult tervishoidlikuks abinõuks ja mõistlikuks ajaviiteks. Suur tarvidus on nüüd võimlemisgruppide järele, võib teha püramiide, kepi- ja püssiharjutusi. Kena on asutada küttide ja kalastajate rühmi, harrastada keegli- ja kurnimänge, auto- ja mootorratta-sporti. Üldistes võistluskavadesse võib kergejõustikus, ujumises ja suusatamises võtta erivõistlusi vanahärradele ja korraldada neile mitmekülgseid

spordimärgi võistlusi. Ka golfi peaks hakama propageerima. Purje-, jääpurje- ja mootorpaadi-sportile tuleks samuti kindlustada vääriline koht. Last not least — viimaseid tuleks kaitseliidu praktiliste nõuete kohaselt õige hoolikalt korraldada.

See oleks linnulennult kaitseliidu kehalise kasvatuse tegevusväli, mida muidugi võib veel mitmeti ja suuresti täiendada. Ta nõuab väärilisele tasapinnale tõstmiseks määratud jõupingutusi ja mitmeid aastakümneid tööd. On kindel, et siin palju eriteadlasigi peab rakendama ametisse ja siginema arvukaid kogusid korraldavaid tegelasi. See kõik nõuab aastaid ja üleöö suurt nõuda oleks ülekohus. Siiski peab aga kohe alguses kaitseliidu sporditegelaste ridadesse asuma tüse töövaim ja tahe saavutada oma jõuga seatud eesmärgid. Peab püüdma ise tööd teha ja heitma nurka piilumise välise abi ja toetuse peale.

Kaitseliidu spordiklubid on tööle asudes kohe paremas seisukorras kiratsevatest spordiseltsikestest. Nad saavad enam-vähem kõlbuliku spordivälja kasutada, väiksel määral spordiabinõusid ja ka juhatust, muud abi. Kui aga see soodustus ei muutuks paheks ja ei sunniks tegelasi käsi rüppe heitma. See oleks kurb nähtus ja võiks kujuneda hävitavaks loheks, kui kaitseliidu tegelased nüüd alguses kohe tarvilikku tähelepanu sellele ei koonda. Valitagu kaitseliidu spordiklubidesse ainult kõva käega töökaid inimesi! Oleks kõige suurem õnnetus, kui kaitseliidu spordiliikumine omandaks teatud kroonu maigu ja eralgatuslik püüdi, töö vaibuks. Siis ei oleks liikumisel mingit kasvatuslikku väärtust, vaid ta oleks mingi halva maiguga „seek“, kus inimesed logelevad ja ei väsi iga sammu astumiseks raha mangumast. Kardetagu seda kui tuld! Kaalutagu nüüd juba hoolikalt järele, kui on päevakorrade tõusnud mõne toetuse palumine, kas ei saa ise kuidagi vajadust täita, välja tasandada, hüppepuid ja tõkkeid ise teha, eralgatusel asju muretseda. Sellest peaks tekkima palju suurem rahuldustunne.

Veel teine väärnähtus võiks kaitseliidu spordiklubides sigineda, kui võistlusklubide vahel tugevama kuju omandab — kui hakatakse paremaid, töötavamaid sportlasi soodustuste lubamisega enesele meelitama spordiseltsidest või teistest maleva klubidest. See oleks puu läbisäägimine, mille oksal meie istume. Kaitseliidu

spordiklubi liikmed peavad ikka esijoones olema kaitseliitlased, oma seesmise tungi järel astuma kaitseliitu. Kes kaitseliitu ainult selleks astub, et seal paremat harjutusvõimalust, jalgpallisaapaid, naelkingi või pükse omandada, jäägu see parem kaitseliidust eemale! Kaitseliit ei kaota niisuguse eemalejäämisega midagi, vastuoksa — hoiab alali oma ühtluse ja ideelise puhtuse. Pangu kaitseliidu tegelased aegsasti rõhku sellele, et kaitseliitu

Kuusalu malevkonna Kodasu kompanii kõige vanem k.-l. M. Hawel, 60 a., kompanii lipukandja niisugust kergelt elementi ei koonduks ja hiljem tema elu ei mürgitaks. Spordiseltsides on meil sel alal juba mitmeid raskusi üle elatud.

Olgu kaitseliidu sporditegelastel eesmärgiks kasvatada oma liigete hulgast tublisid sportlasi, 16-aastastest poistest peale, mitte hõlpsalt loorbereid löigata ja üle-öö võitjateks tõusta. Kui kaitseliidu spordiklubid suudavad kasvatada uusi sportlasi, siis võidab sellega kaitseliit ja Eesti spordiliikumine. Seda tendentsi tahaksin näha juba nüüd kaitseliidu spordiliikumise alguspäevil ja selle rõhutamiseks võib soovida: jõudu!

H. T.

Järva maleva pealik kapten Arthur Rehe †.

Jällegi on meie kodumaa julgeoleku valvajate ridadest lahkunud üks parematest Eesti poe-

Kpt. Arthur Rehe.

gadest, kelle lahkumine tundub eriti valusana ja raskena. On astunud teise maailma üks meie vabadusvõitluste hinnatavamatest kangelastest. Ta viibib nüüd nende langenute keskel, kellega koos võideti punane Venemaa ja meie ajalooline vaen-

lane Landeswehr. See lahkunu on kaitseliidu Järva maleva pealik kapten Arthur Rehe.

Kadunu sündis 6. dets. 1897. a. Audru vallas Pärnumaal. Õppis Pärnu linnakoolis, mille järelle eksternina lõpetas Peterburis gümn. 7. klassi. Sõjaväelise hariduse omandas Peterburi Vladimiri sõjakoolis, mille lõpetas 1916. a. oktoobris. Eesti polkude kogumise algul tuli ta oma rahva poegade ridadesse nooremleitnandina. — Vabadussõjast võttis osa Viljandi kaitsepataljoniga, millest pärast kujunes Sakala partisanide rügement. Selle rügemendiga võttis ta osa sõjast Landeswehri vastu ja venelaste vastu Pihkva sihis. 18. juulil 1919. a. sai ta Rädovoi mõisa all haavata. Ülesnäidatud vahvuse eest annetati talle II l. III järgu vabadusrist. 27. märtsil 1925. a. määrati ta sõjaministri poolt kaitseliidu Järva maleva pealikuks, kus ta kaitseliidu asja vastu suurt huvi, armastust ja hoolt üles näidates maleva korraldamises on teinud suurt tööd. Tema energilisel hoolitsemisel on loodud ka teguvõimas kaitseliidu naisosakondade võrk Järvamaal. Tema algatusel on korraldatud palju kursusi ja loenguid nii puhassõjateadusliku kui ka üldhariduse ja tervishoiu alal. Keset seda tööd lahkus ta ootamata surma läbi 14. V. 1926. a.

Kapten Arthur Rehe kaotamine on kaitseliidule kuid eriti selle Järva malevale kurvaks ja raskeks üleelamiseks. Kogemusrikka ja energilise juhi kaotamine on kurvastuseks kõigile, kellele meie rahva tulevik kallid.

Rahulikku puhkust kodumaa mullas!

19. ja 20. juunil peetavate kaitseliidupäeva ja Ülemaalise Eesti Noorsoo Ühenduse rahvuskultuuri pidustuste ajaks ilmub

«Kaitse Kodu!» erinumber.

Suurte pidustuste puhul, kus seda numbrit erakordselt suurel arvul üle riigi laiali läheb, on kuulutajatele kõige tähtsam

kuulutada «Kaitse Kodu!»

kaitseliidupäeva pidustuste erinumbris.

«Kaitse Kodu!» talitus.

Muljeid Tallinnas 29. apr. 1926. a. korraldatud üldhällina katsest.

On üldtunnustatud tõde, et rahvaste üldperes leiab austust ainult see rahvas, kellel on kindel tahe kaitsta oma iseseisvust ja olemasolu.

Eestlaste kindel kodukaitse tahe põlveneb vanast hallist ajast, sest nende võitlused oma iseseisvuse eest, alates juba nende ajaloo algpäevilt, on alati olnud võitlused arvuliselt ülekaalus oleva vastasega. Eestlaste iseseisvuse, kodu kaitse tahet ei ole suutnud hävitada aastasadasid kestnud võoraste rahvaste ike, vaid ta on säilinud tänapäevani. Vabadussõja kuldseid leheküljed on meie rahva iseseisvuse kaitse tahe selgemaks tõestuseks.

Kuid ühtlasi peame pidama meeles, et meie kodu kaitse on teostatav ainult siis, kui kõik kodanikud end v a b a t a h t l i k u l t rakendavad sellele tööle, moodustavad ühise terviku, mis kantud ühisest ideest.

Sarnaseks vabatahtliku kodukaitse kehastuseks osutub meie kaitseliit. Kiiresti kasvades on ta võrsunud elujõuliseks, tugevaks Eesti tammeks, mille juured küünivad meie kodumaa igasse nurka. Selle elujõulise organisatsiooni jõudude tegevusse astumise katsena oli korraldatud ranna- ja õhukaitse ülema käsul ja sõja- ja siseministrite loaga Tallinnas 29. aprillil üldhällina proov. Oma eesmärgilt sarnaneb hällinaproov suuresti sõjaliste jõudude katsemobilisatsioonile.

Peatume siinkohal vaid lühidalt kaitseliidu tegevuse juures hällina proovil.

Kõige pealt tuleb nimetada seda huvi, tahet ja agarust, mida kaitseliit väljendas oma ülesannete täitmisel. Keskööl, keset sügavat und, esimeste hällina signaalidel relva kaasa võttes lahkuda kodunt selleks, et astuda välja oma kodu ja teiste kaaskodanikkude julgeolekuks, nõuab kaitseliitlaselt täielist arusaamist oma kõrgest ülesandest, eneseohverdust ja tugevat tahet.

Mööduvad vaid mõned minutid sireenide undamise algusest, kui kogumiskohdadele hakkab ilmuma üksikuid kaitseliitlasi.

Kiiresti, kuid rahulikult asutakse kohdadele. Seltsimehelikkus, sõprus ja kindel tahe ühendab ühiseks ülesandeks kogunenud noori ja vanu. Energiliselt asuvad pealikud oma korralduste tegemisele.

Veel mõned minutid ja kohale on asu-

nud vahtkonnad. Lühikeseajaliste õppuste viljaka tulemuste tõestuseks on vahtkonnade teenistuse otstarbekohane korraldus ja oma ülesannetele vastav paigunemine. Kohati on märgata täielist arvestamist soodsate vaatlus-, laske- ja varjumisvõimalustega.

Hällina puhul kohaleilmunud kaitseliitlaste suur üldprotsent on nende teguvõime, tõsise tahteavalduse parimaks väljenduseks.

Kaitseliit, vaatamata oma lühiajalisele olemasolule, kuid tänu kindlale juhtimisele, on kujunenud tugevaks organisatsiooniks, mis võimas ületama kõik raskused oma eesmärgi saavutamisel. Kuni olakse senise andumusega asja juures, kuni tuntakse oma olemasolu kaitse paratamatut vajadust, seni on tagatud ka meie kaitseliidu edaspidine areng ja ühtlasi ka meie sisemine julgeolek.

Kuid ühtlasi aitab ka korraldatud hällina proov selgitada neid konarusi ja puudusi, mis tulevad alati ette ka kõige korrapärasema mehhanismi juures ja mis vajavad kõrvaldamist.

Puuduste varal õpime, ja ei eksi vaid see, kes midagi ei tee.

Kõige pealt alarmeerimise abinõud ei ole küllalt võimsad selleks, et nad suudaksid täita oma ülesannet täielikult. Paljudele, eriti linnaservadel ja kivihoonetes asujatele, pole neid kuulda. Tallinnal on kahtlematu vajadus tugevamajõuliste sireenide järele, või täiendada neid liikuvate alarmeerimisvahenditega (sireenid autodel) ja tiheda sisemise signaalide võrguga (vaikne hällin).

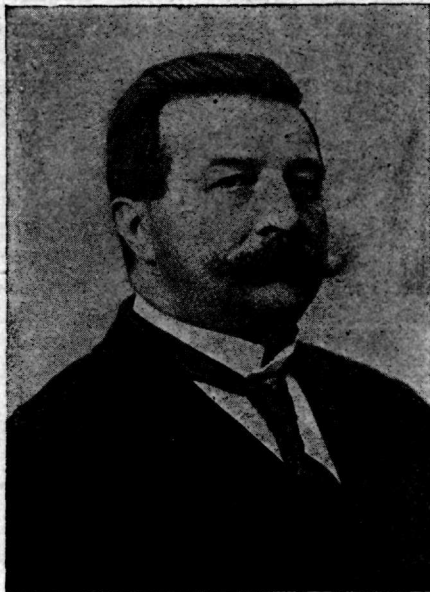
Üksikute kaitseliiduosade liikumine kogumiskohtadelt oma ülesannete täitmisele sünnib liig „rahuaja oludes“, s. o. ilma mingisuguseid ettevaatuse abinõusid kasutamata, nagu: luurepiilkonnade ettesaamine, vaatluse organiseerimine, liikumine hoonete varjus jne. Samuti tuleb loobuda relva rihmal kandmisest, mis ei võimalda tema kiiret tarvitamist.

Side. Temast on palju räägitud ja kirjutatud, kuid lubatagu siinkohal veel seda teha mõne sõnaga. Sageli ollakse vast teadlikud sideme tähtsusest, kuid mitmesuguste kõrvalmõjude tõttu kipub ta ikka nihkuma tahaplaanile. Igasuguste muude sidevahendite puudumisel kasutatakse selleks kui kõige kindlamat abinõu

elavsidet, kuid elavsideme loomisel kahe üksuse vahel tehakse see vast veidi keerulisemaks kui ta on tegelikult. Samuti ei tohi unustada, et side tuleb luua mitte ainult kõrgema juhiga ja alluvatega, vaid alati ka naaberosadega. Elavsideme väljasaatmine ei tarvitse sündida alles siis, kui kohale on jõudnud mõni

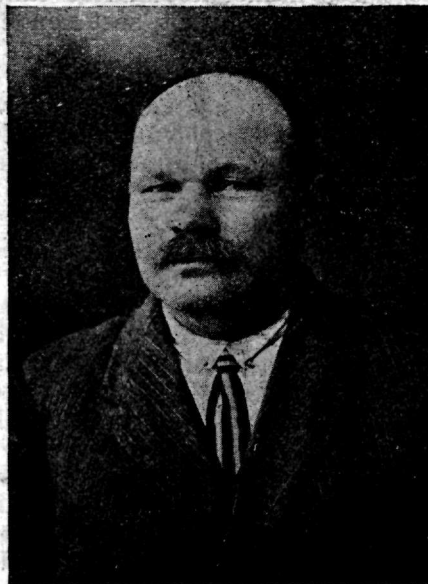
jõuavad esimestena kohale. Tuleb hoiduda ka üksiku mehe saatmisest sidemeks; parem on määrata alati kaks.

Pealikute puudumine või hiljem kohaleilmumine ei tohi kunagi tuua viivitust tegevusseastumiseks. Kohati oli seda märgata. Ülesanne peab kõigile olema seevõrra selge, et iga üksik kaitseliitlane

Martin Krusemann,

Harju maak.-val. esimees, maleva juhatusliige.

Juhan Lepp,

Kose malevkonna pealiku abi.

pealik, kes seda teeb, vaid kõigis nendes üksustes, kus olemas alaline valvekord, korraldab side esimestest kohalejõudnud kaitseliitlastest korrapidaja, tehes vastava märkuse raamatusse (side sinna ja sinna välja saadetud), mis kergendab juhi edaspidist tegevust. Juhil kohalejõudmise ootamine toob asjatut viivitust. Võiks ju ka määrata alalised sideagendid üksustele kõige lähemal elavatest kaitseliitlastest, kes registreerides end korrapidaja juures lähevad sidemeks varem kindlaks määratud üksustesse, kuid küsitav on, kas just nemad

suudaks tegutsega oma algatusel, sest aja-kaotus võib sageli tuua raskeid tagajärgi.

Samuti tuleb pealikutel alluvatele eri-ülesannete andmisel teha seda nii, et ta oleks kõigile selge ja arusaadav. Ebamäärase käsu tulemuseks on sageli loid tegevus.

Üldiselt väljendas kaitseliidu tegevus hädina proovil kiirust, hoogu ja oma ülesannetest tarvilisel määral arusaamist. Alus on rajatud tugev, kõigiti tugev ja tuleb jätkata vaid silumist.

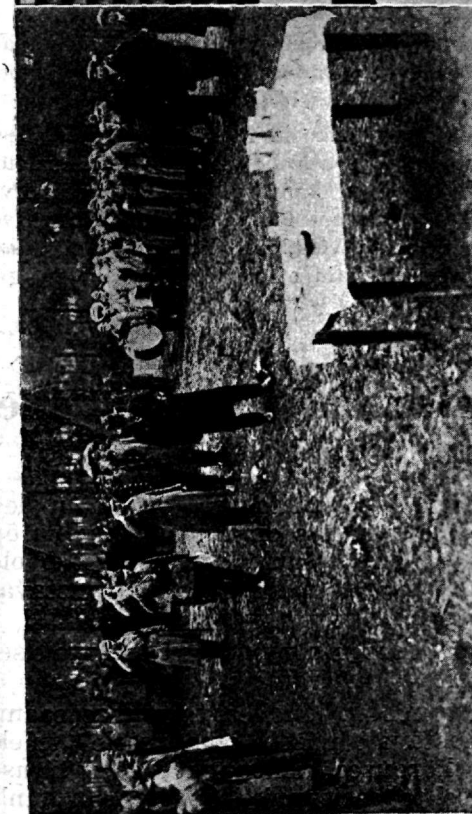
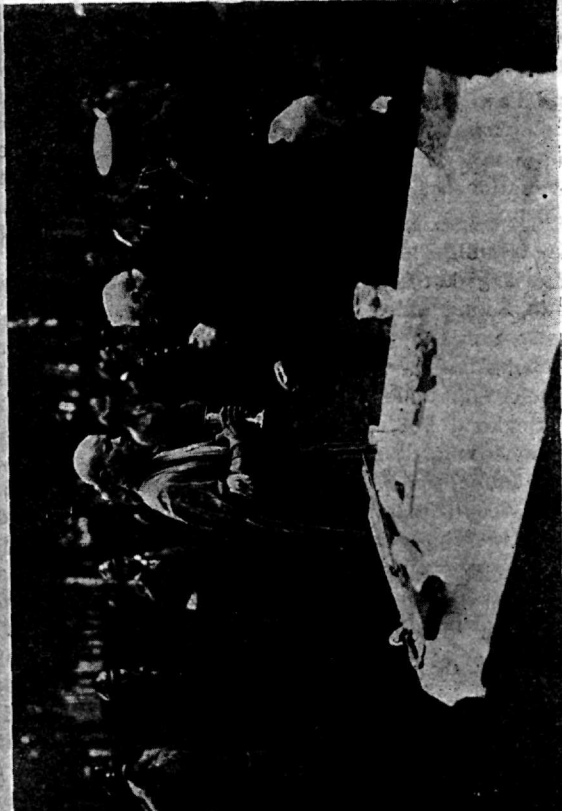
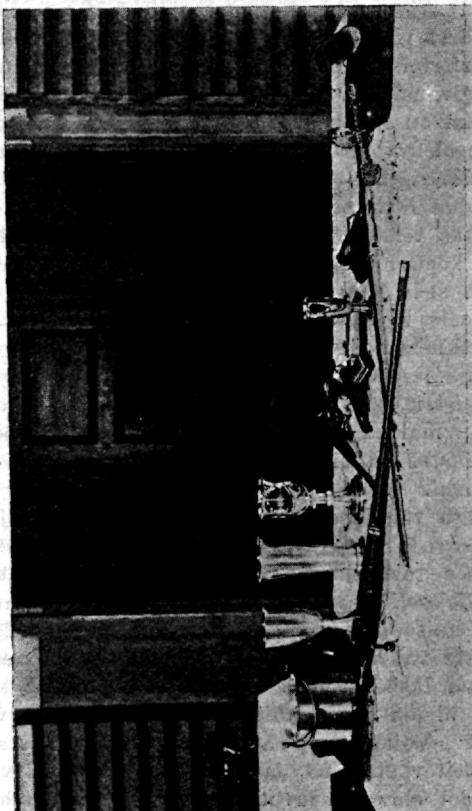
Mittekaitseliitlane.

Tallinna maleva laskevõistlused.

16. mail korraldati Tondil, sõjakooli tiirudes, Tallinna maleva laskevõistlused. Need olid esimesed suuremad laskevõistlused, ja et võitjad ühtlasi pääsevad ka kaitseliidupäeva üleriiklikudest laskevõistlustest osa võtma, siis oli malevlastel huvi nende võistluste vastu kõige põnevam.

Kuid ilm oli paha. Udune, porine ja vihma tuli kaela. Selle peale vaatamata oli meeleolu malevlaste keskel kõige parem.

Võistlused algasid homm. kl. 7 ja kestsid kuni kl. 12 gruppidele, ja kl. 1—4-ni üksiklaskureile. Võistlusi juhtis komitee, millesse kuulusid: kolonel Pinka, ltn. Avik, kpt. Abrams, ltn. Terras,

Ülal pahemal : Hr. riigivanem peab kõnet võistlustest osavõtjatele. Ülal paremal : Auhindade laud. All pahemal : Võitjad üksiklaskurid. Seis-
vad reas : Tender, Kuperjanov, Piperai, Grohman, Mikvitz, Roosileht. All paremal : Hr. riigivanem annab üle esimesele kohale tulnud üksiklaskurile
Tenderile, Tallinna linna hõbekarika.

hr. Zimmermann, ltn. Ingermann, kpt. Kesse, lpn. Reintam, 12 juure koopteeritud relvur-pealikut ja 3 malevkonna esitajat. Laskmine sündis 150 m. pealt ringmärki kolmest seisandist.

Gruppides laskmises tuli esimeseks „Kalevi“ malevkonna esimene grupp 787 punktiga, kes võitis sellega rändava auhinna — riigivanema hõbekatlake, mida tuleb kaitsta 2 a. ühtejärke või 3 aastat vahedega.

Tallinna tehniline malevkond saavutas isegi paremaid tagajärgi kui eelmine, nimelt 797 punkti, kuid et üks kuul täiesti kaduma oli läinud, arvati ta teise auhinna — Tallinna linna poolt annetatud hõbekarika — vääriliseks.

Järgmistele kohtadele tulid, saades punkte: Toompea malevkond 758, lõuna malevkond 756, Tallinna esimene malevkond 729, „Kalevi“ teine grupp 699, Nõmme malevkond 685, Tallinna 6. malevkond 657, Kopli malevkond 630, sadama malevkond 617 ja ratsamalevkond 501.

Üksiklaskureist tulid kohtadele: Tender, lõuna malevkonnast, 151 punktiga, saades rändavaks auhinnaks Tallinna linna poolt hõbekarika; Kuperjanov, 149 punktiga, Nõmme malevkonnast, saades rändavaks auhinnaks Tohverikaubamaja poolt väljapandud hõbekarika. Jäädavaid auhindu said: Tender — püstoli sõjaministrilt, Kuperjanov — kaitseliidu ülemalt revolvi, Piperal (Kalevi malevk.) 148 pkt. — Tallinna linnalt ülekullatud hõbepeekri; Grohman, 6. malevkonnast, 146 pkt. — Tallinna garnisonilt revolvi; Mikvitz, 1. malevkonnast, 142 pkt. — Tallinna malevalt taskukella; Roosileht, 6. malevkonnast, 141 pkt. — kuulipüssi kpt. Laursonilt; Hiip, Kalevi malevkonnast, 140 pkt. — sai auhinnaks Holberg-Richtingi poolt annetatud mõõga.

Pärast laskevõistluste lõppu sõitsid kohale härra riigivanem ja sõjaminister, et võitjale ja

gada välja auhindu. Selleks ajaks kogunesid malevlased sõjakooli lasketiirude lähedale mändide alla. Härra riigivanemat ja sõjaministrilt võetakse vastu riigimarsi helidel. Lühikeses kõnes toonitab riigivanem, et meil on demokraatlik vabariik, kus võim on rahva käes. Seepärast peab ka rahvas ise olema oma vabaduse ja õiguste eest valvel. Selle riigikaitse ülesande on malevlased võtnud vabatahtlikult enda kanda, millega nad on eeskujuks teistele kodanikkudele. Veel pidas lühikeses kõne hr. sõjaminister, kindral Soots, rõhutades seda suurt tähtsat ülesannet, mis on täita meie kaitseliidul. Järgnesid tervitused ja eladalaskmised. Mürisevate „hurraa“ ja „elagu“ hüüetega lasti elada härra riigivanemat, härra sõjaministrilt, kaitseliidu ülemat kolonel Roskat, Tallinna maleva pealikut kolonel Pinkat ja võitjaid. Lõpuks lauldi ühemeelse vaimustusega meie riigihümni.

Kogu võistluse kestvuse ja auhindade väljajagamise aja sadas vihma. Teissugustel oludel oleks see võistlejatele saanud kaunis tüütavaks, kuid sõjakooli ülema kol. Rüüteli ja Nõmme kaitseliidu naisosakonna poolt oli kõik tehtud, et võistluste vaheaegu malevlastele teha mugavaks. Sõjakooli lasketiirud ja võimla olid lubatud sõjakooli ülema poolt kaitseliidule lahkesti tarvitamiseks. Võimlas oli naisosakonna poolt korraldatud toitev einelaud, ja selle ümber arutati vaheaegadel elavalt saavutatud tagajärgi. Vaieldi, ennustati, arutati ja töötati, mis kõik näitas, et laskeosavus kaitseliidus on saanud ihaldatavaks sihiks. Ja kui see areneb, võidab seega meie kaitseliit kvalitatiivselt palju.

Kuid pilved tilkusid vett... Tuletades meele seda suurt tööpäeva Tondi mändade all, kus tihti udu ja vihmahoog kippus varjama kaugelseisvat ringmärki, peab imestama, et kaelasadava vee peale vaatamata võistluste tagajärjed ei tulnud sugugi vesised, vaid otse vastupidi.

Kaitseliidu ülema päevakäsk Tallinna malevkondade vaheliste laskevõistluste puhul.

Viibides viimasel ajal laskevõistlustel olen pannud tähele nii mõndki, mis minu arvates laskmiste tagajärgede peale mõju avaldamata ei jäta.

Kõige tähtsam, mille peale rõhku tuleb panna ja millela, otsekoheselt öelda, kunagi häid tagajärgi ei ole, on sihtpunkti leidmine ja sihiku kasutamine.

Pärilimelik oli näha, et Tallinna maleva võistluskamisel muidu kõigiti hea sihtimise võimega laskurid asetasisid oma tiheduse poolest väga head tabamused mitte märgi südamesse, vaid kuhugi alla

või kõrvale. See näitab selgesti, et malevlased pole seni kas oma püssi tundma õpinud või, mis minule õigem paistab olevat, ei oska püssi omadustele vastavalt sihtpunkti võtta.

Ühenduses sihtpunkti võtmisega seisab sihingu tarvitamine.

Juhtumistel, kui hea tabamuse saamiseks vastavalt püssi omadustele tuleks võtta kõrguses sihtpunkt ebamäärasel kaugusel tabamispunktist ja see sihtpunkt asuks pinnal, millel kohast, silmapaistvat punkti ei leidu, kuna see tuleks võtta ühe-

väärilisel pinnal, on loomulik, et tuleb võtta tarvitusele sihing ja kasutada ära tema paremused.

Seni nähtud laskmistel oli näha vaid üksikuid, kes seda tegid, kuna enamuse algsihingust vääramata kinni hoidis. See pole õige. Selle peale tuleb panna suuremat rõhku ja õppustel ning laskmistel seda ikka seletada. See on instruktorite ja pealike üs tähtsam praktiline ülesanne laskeasjandusest.

Teine asi, mille peale juhin tähelepanu, oleksid laskeasendid ja võtted.

Olgugi, et asend laskuri kehaomadusi arvesse võttes on jäetud enamvähem vabaks, kuid põhijooned asendi kohta jäävad ikkagi maksvaks.

Asendite seletamise juures tuleb rõhutada, et teatud võtted on ajajooksul kujunenud välja ja kogemused on näidanud, et enamusele nad laskmise juures kasulikud ja aitavad tõsta tagajärgi.

Võtame, näiteks, — lamades käelt. Igaüks võib enda juures kontroleerida, et tema vasak käsi palju kaugemale ette (püssile alt tuleks) ulatab, kui tema keha suun on püssi suunast tunduvalt vasakule võetud. Lamab aga laskur otse püssi suunas — ei ulata ta vasak käsi kuigi kaugemale ja püssi tugi on nõrgem.

Lamades toelt peab aga keha suun püssi suunaga langema ühte.

Need on nagu väiksed vahed, kuid kordan, kogemused on näidanud, et üldiselt aitab õige asend tunduvalt kaasa.

Siis veel — ei tarvitata püssi rihma püsti laskmisel. See ei ole sunduslik, aga teadma peab iga malevlane, kuidas rihma kasutada; kas ta seda kasutama hakkab, on juba tema asi.

Edasi — padrunitasku ärakasutamine püsti laskmisel.

Meil pole olnud seni laskmisi, kus aeg osa mängib, samuti on seni laadimine õppelaskmistel sündinud suuremalt jaolt pidemest, mis juba käes valmis hoitakse.

Seepärast ei ole praegu sugugi tähtis padrunitaskut kanda parema külje peal, vaid taskud tulevad asetada vasaku külje peale, et püsti laskmisel vasak küünarnukk temale toetuks.

Selleks käsin kõikides malevates padrunitel taskuid kanda vasakul küljel ja rakmete rihmad püssikandjatel malevlastel asetada üle parema õla, vastavalt teise rihma külge ömmeldud rõngaid kasutades. Ainult pealikutel, kellel revolver, tuleb kanda rihma õlarihma üle vasaku õla. Mõõga ja revolvri kandmisel kanda rihma üle parema õla.

Siis veel mõni tähelepanek:

Laskmisel ollakse rohkem närviline kui võiks arvata.

Ehk küll aeg piiramata, siiski rutatakse. Sihitakse kaua — ilma puhkamata. Tuulepuhanguid ei oodata ära. Ainult üks kord nägin, et keegi malevlane kirpu päikese tõttu tikuga suitsetas. Asendeid ei kohendata, oodatakse nagu seda peaks tegema keegi kõrvalt. Vihmase ilmaga ei püüta laekaela kuivaks nühhida, vaid lastakse libeda, märja püssiga.

Need oleksid tähelepanekud, mida toon, et neid võetak arvesse.

Õppelaskmiste ajal — enne harjutust — tuleb tingimata juhatajal seletada ära normaalpüssi sihtpunkt.

Samuti tuleb enne harjutust, kui see veel ladusasti ei lähe, lasta näidata õigeid asendeid.

Pöördudes nüüd Tallinna maleva võistluslaskmise juure ütlen, et vaatamata halva ilma peale on tagajärjed head. On kujunenud välja juba nii mõnedki kindlad laskjad. Minu soov oleks, et viimased vahetpidamata harjutaksid ja teistele oma kogemuste ja seletustega abiks oleksid. Siis ei ole kaugel aeg, kus meie ka väljaspool Eesti piire laskmisega võiksime esineda.

J. Roska, kolonel,
kaitseliidu ülem.

ILMUSID MÜÜGILE

KAITSELIIDU POSTKAARDID,

mis kujutavad kaitseliidu üldlippu ja kõikide malevate lippe. Postkaarte on trükitud piiratud arvul, mispärast nende nõudmisega tuleb rutata.

Iga kaitseliitlane tarvitab kirjavahetuseks ainult ilusaid, värvilisi KAITSELIIDU POSTKAARTE.

Kaitseliidupäev.

Kaitseliidupäev ligineb. Juba ammu on nende suurpidustuste ettevalmistamiseks palavikuline eeltööde tegemine käimas nii pealinnas kui ka provintsis. Nagu kindlasti võib ette näha, kujunevad need päevad Tallinnas eeloleval suvel kõige elavamateks, sest kes ei tahaks näha meie noore agara kaitseliidu esimesi suuri spordivõistlusi; missugune malev ei uhkustaks ega rõõmustaks, kui tema esitajad toovad tüsedast võistlusest raskelt-omandatavaid võite. Nagu kuulda, on provintsi malevates elavat huvi tuntud Tallinnas läinud pühapäeval peetud laskevõistluste vastu — et võistlejate võimistest ettekujutust saada. Kuid need laskmised sündisid 150 mt. pealt, kuna kaitseliidupäeval sünnib see 200 mtr. pealt. See muudab natuke asjaolu. Ja on veel aega ettevalmistamiseks, mida malevlased peaksid kasutama.

Pidustuste mälestusmärgid, mis üle kogu riigi müügile lähevad, on tellitud. Nendest on saadetud proovid malevatesse. Muidugi omandavad kõik kodanikud nende tähtsate pidustuste nägusa mälestusmärgi.

Kaitseliidupäeva pühitsemise lähem kava hakkab ka lähemalt selguma. Üksikasjalikumalt oleks nende pidustuste kaitseliidu osa kava järgmine:

Laupäeval, 19. juunil, kell 8.30, algavad Tondil sõjakooli tiirudes laskevõistlused, mis sama päeva õhtul lõpevad. Samal päeval on enne ja pärast lõunat Kalevi väljal kergejõustiku eelvõistlused, nimelt jooksudes 100, 400 ja 1500 mtr. peale, tõkkejooks 110 mtr. ja teatejooks 5×1000 ja 10×200 mtr. Tõukesid ja visked — kuul, oda, ketas, granaat. Hüpped — kõrgus, kaugus, teivas, kolmik. Ka on samal päeval jalgpalli esivõistlused Kalevi

ja Spordi väljadel. Õhtul on orienteerumis-jooks Pirital.

Pühapäeval pidustused algavad k. 8 h. isamaaliste jumalateenistustega mõnes Tallinna suuremas kirikus. Kell 10.30 on paraad Vabadusplatsil, millest ka ÜENÜ pidutegelased ja külalised osa võtavad. Paraad lõpeb rongikäiguga läbi linna.

Staadionil algavad pidustused k. 2 p. kaitseliidu ühendatud orkestrite mänguga. Sellele järgnevad kergejõustiku finaali-võistlused ja vabaharjutused. Kella 7 ajal õht. on Kalevi väljal jalgpalli finaali. Enne seda on sealsamas pesapalli demonstratsioon. Õhtul kell 9 on suur akutus „Estonia“ kontsertsaalis.

Peale kaitseliidu orkestri mängu ja enne lõpuvõistluste algust on ÜENÜ ühendatud laulukooride etteaste. K. 4 p. l. alates kuni õhtuni on staadionis ÜENÜ ettekanded, kus esitatakse rahvatantse suure, sadadesse ulatava tantsijate arvuga. Peale selle esineb ÜENÜ laulukoor 10 lauluga. Laulukoori on üles annud üle 1000 laulja. Samal ajal esitavad ka rootslased, daanlased, soomlased ja leedulased oma rahvatantse ja rahvalaule. Külalisi tuleb ÜENÜ-le ka Ungarist ja Poolast, kuna Norra esinemine veel kindel pole ja Läti sealsete kaitseliidu pidustuste ja üleriikliku laulupeo pärast osa võtta ei saa, sest need pidustused peetakse Riias meie pidustustega ühel ja samal ajal.

Nii kujuneb kaitseliidupäev meie suuremaks ja elavamaks rahvuspühaks. Jääks ainult soovida, et seda päeva väerilikult pühitsetaks ka kohtadel, selleks kaasa tõmmates kõiki seltskondlikke jõude. Seda nõuab meie kodukaitse aade.

Järgmises numbris toome pidustuste kohta täpsema ja üksikasjalikuma kirjelduse.

Skoutism[®] Ungaris.

Kirjutanud A. Ispanovics, keskkooli direktor ja skoutide rühma pealik.

Eelmises artiklis tutvunesime Ungari skoutismi lühikese ajalookäiguga, nüüd aga heidame paar pilku tema praegusesse seisukorda.

Ungari skoutism seisab veel tänapäev Inglismaal ellukutsutud skoutismiga ligidastes sugulus-

sidemetes, kuid oma arenemise käigul ta on suutnud omandada juba palju omapäraseid, ungarlikke iseloomujooni.

Maailmasõja ja kommunismi järele (1919. a.) tõusis Ungaris ellu „Ungari Skoutide Liit“, kellel juba

mõned head edurikkad tööaastad seljataga. Liidu ellukutumine mõjus palju kaasa skoutismi liikumise suurenemisele. Temaga ühes loodi Ungari skoutismile kindel alus ja anti kogu liikumisele kindel kuju.

Nii ei tohi Ungaris iga isik skoutide rühma asutada. Selleks on õigus ainult neil isikul, kelle seljataga seisab kindel seltskonna üksus. Skoutide rühma asutajateks võivad olla: kool, maa-kond, kirik, selts või kultuuriline ühing.

Uue rühma peaülesanne oleks esimeses järjekorras endale kindlate ruumide muretsemine, sest koduta on võimatu tagajärjekast ja korraldada tööd teha. Suurem osa sarnastest kodudest on töökodadega ühendusse viidud, kus skoutismi elu arendamise kõrval ka kõva töö keeb.

Täielisteks skoutideks võetakse vastu ainult üle 12 a. jõudnud noorimehi. Nooremaid, 8—12 a., nimetatakse „hundipoegadeks“ ja neid kasvatatakse erirühmades tšisteks skoutideks. Hundi-poegade korraldus seisab samuti inglise põhimõtte alusel, kuid on Ungari kogemustega rikastatud.

Koolivaheaja kättejõudmisel, juuli- ja augustikuus, lähevad skoutid kauemaks ajaks maale laagrisse. Selleks otstarbeks otsitakse välja Ungarimaa ilusamad paigad, kus vesi, mets ja mäed on kättesaadavad. Kui vana Suur-Ungari oli rikas loodusilusate kohtade poolest (Transilvaania, Máramaros, Kõrge Tatra mäestik), siis tükeldatud Väike-Ungaris võib veel leida ainult mõne kauni koha; Donau jõesäng ja Balatoni järv on jäänud nüüd kaunimateks skoutide suvelaagri paikadeks.

Kuivamaa skoutide kõrvale kujunes meil veel veeskoutide rühm, kes kord haid tagajärgi saavutas Donau, Vági jõel ja Balatoni järvel korraldatud võistlustega, sündmistega Ungari veeteedel ja kodumaa tundmises.

Skoutismi liikumine kiskus varsti endaga kaasa Ungari tütreid, kelledest varsti mõnesidki haid rühmi skoute moodustus. Naisskoutide tegevust juhib eriline „Naisskoutide Liit“, kelle sisemine korraldus samuti erineb poiste omast. Teised skoutide rühmad kuuluvad kõik „Ungari Skoutide Liidu“ alla, kelle asupaik Budapestis. Et kergem oleks silmas hoida ja juhtida liikumist maal, jaguneb Ungari veel 10-eks ringkonnaks, milledest

Budapest seisab nimes-tiku eesotsas. Ringkonnade asju ajavad ringkonna juhatused ja korraldavad toimikond. Üksikud rühmad võivad ainult oma ringkonna juhatuse kaudu Liiduga ühendusse astuda.

Ungari skoutism võib rahulikult tagasi vaadata oma möödunud 10 a. töö peale. Skoutismi juhatuse selges teadmises, et skoutism ei ole üksik noorsooliikumine, vaid palju rohkem — töölikkude isamaapoegade kasvatamine skoutismi vaimus.

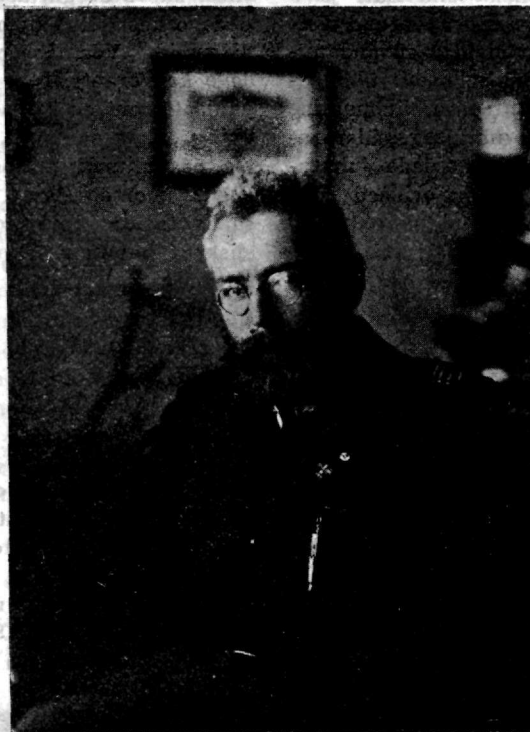
Sellest suurest ülesandest ei ole saanud aru mitte ükski Ungari skoutismi juhid, vaid samuti ka seltskond. Iga aasta korraldab Liit mitmeid suurejoonelisi pidustusi, väljasõite, skoutide mängu, milledest seltskonna osavõtmine on olnud alati soe.

Mitte ükski omas kodus, vaid ka rahvusvahelisel

võistlustel on Ungari skoutid saavutanud häid tagajärgi, näiteks viimasel Daani Jamboreel, kus mitmest rahvusest skoutid esinesid, tulid Ungari skoutid 3. kohale. Seda tagajärge suudame ainult siis hinnata, kui tunneme seda kõva, tšist võistlust, mida meie rahva lootus seal läbi tegi.

Ungari skoutism on tänapäev juba hiilgavalt tõestanud oma elamisvõime, kuid loodan ja usun, et tulevikus ta oma saavutustes veel kõrgemale tõuseb, mida terve Ungari rahvas ja kodu temalt nõuab ja ootab.

Budapest, 23. IV 1926.

Krahv. Pal Festetics,
Ungari skoutismi isa ja praegune juht.

Läti guide de keskorganisatsioon

pidas hiljuti kindr. Bangerski juhatusel oma aastakoosolekut. Nagu aruandest selgus, oli organisatsioonil 1. aprillil 3 auliiget, 81 tegevat liiget, 65 aktiivliiget, 30 liiget-guide'i ja 10 instruktorit. Kuni aasta lõpuni oli registreeritud 56 guide de rühma umbes 2500 guidega, 9 täisõigusliku juhatajaga, 6 abiga, aueestseisjannaga ja täisõiguslike rühmaülematega. 47 rühma neist olid Läti ja 9 teistest rahvustest. Viimasel ajal on pöördud tõsisemat tähelepanu organisatsiooni idee süvendamisele, mille väärtuslikuks tulemuseks on: ülemaailmsed juhatajate laagrid ja kursused, ülemaailmsed guide de paraad guide de tööde näitusega, ülemaailmsed guide de kursus, ülemaailmsed guide de juhatajate ja rühmaülemate kongress ja erilised rühmade kursused. On organiseeritud suured guide de (18-a.), keda on juba umbes 100 ümber, kogutud guide de loodud laulud, antud välja raamat „Gaidisms“ jne. Guide de saavad organisat-

sioonilt materjaalset toetust, viimane saadab neid kursustele, maksab kooliraha, annab riideid jne. Guide de rühmad, eriti provintsis, töötavad suure hoolega heategevuse alal, külastades haigemaju, vaeseid ja tehes tegemist hügieeniga, pildistamisega, kunstkäsitööga, kunstmaalimisega, mapajadamisega, oma ajakirja väljaandmisega, referaatidega kirjanduse üle, seltskondliku ja füüsilise kasvatusena, asutamisel on isegi omad guide de orkestrid. Välismaadega on loodud kindlaid sidemeid. Võetakse osa ka ülemaailmselt guide de konverentsist k. a. maikuul Ameerikas. Organisatsiooni on eriliselt toetanud rahvuslik naisühing „Ema ja laps“, Läti noorsoo ühing, raudtee peavalitsus, mitmed koolid ja seltsid. Rahvuslik noorsoo ühing annab korra nädalas oma saali tasuta tarvitada. Organisatsioonil jääb siiski rahapuudusel palju hädatarvilisi vajadusi täitmata.

A. Tr.

Välismailt.

Läti kaitseliidu pidustused.

Läti kaitseliidu rügemendid valmistavad end palavikuliselt üldise kaitseliidu pidustuse vastu, mis peetakse ära ühel ajal ülemaailmsel laulupeoga juunikuul Riias. Nagu seniseist kavatsusist ja ettevalmistusist näha, töötab pidustus kujuneda suurejooneliseks rahvuspühaks. Riia läheduses asuvad rügemendid ilmuvad pidustusele täies koosseisus, kuna teistel on lubatud saata 200-mehelised esituskompaniid. Igalpool käib praegu kibe ettevalmistustöö. Peetakse spordi- ja laskeharrutusi, valitakse välja paremaid laskjaid, keda pidustusele saata, sest peale paraadi on pidustuse kavas ette nähtud ka laske- ja spordivõistlused. Paljudele kaugemate maakondade kaitseliitlastele teeb muret kauge tee ja vormiriiete muretsemine, mis nõuab palju kulu.

Kuuldavasti oodatakse pidustustele külalisi ka välismailt.

A. Tr.

Läti naiskaitseliit.

Läti naiskaitseliidu osakondade esitajail oli hiljuti Riias nõupidamine, kus arutati küsimust, kuidas edaspidiseid kaitseliidu ühiseid ülesandeid edukamalt läbi viia. Nõupidamine oli tulnud kokku siseministeriumi kaitseliidu osakonna algatusel, ja sellest võtsid osa 65 osakonna esitajad. Avades nõupidamist avaldas kaitseliidu ülem kol. Bolstein rahulolemist, et naised tahavad edendada kaitseliidu rasket ja vastutusrikast tööd, asutades naiskaitseliidu osakondi. Päevakord algas esitajate aruanne-

tega kohtadelt, mille järele kol. leitn. Indans kandis ette naiskaitseliidu keskorganisatsiooni kava, mis näeb ette naiskaitseliidu korpuste asutamist. Viimaste ülesandeks oleks edendada kaitseliidu tegevust nii kultuur- kui ka majanduslikul alal. Alla 18-aastaseid naisi kaitseliidu organisatsiooni vastu ei võeta. Naiskaitseliitla-

Talseni naiskaitseliidu rühm.

sed jagatakse aktiivseteks ja passiivseteks liigeteks. Igas linnas, alevis ja vallas asutatakse naiskaitseliidu osakonnad, milledest moodustatakse kaitseliidu pataljonide raioonid. Neile järgnevad maakondade kaitseliidu juhatused ja organisatsiooni tsentr, mis asub Riias. Keskujuhatus koosneb kolmest naiskaitseliitlasest, kes valitakse naiskaitseliidu esitajate poolt, kuid kinnitatakse ametisse siseministri või kaitseliidu ülema poolt.

Korpuse tegevuse kohta võeti vastu otsus, et naiskaitseliitlastel tuleb pöörduda erilist tähelepanu kultuurilistele, majanduslikkudele ja sanitaar töödele, koondades kõik jõud kaitseliidu populariseerimiseks rahva hulgas.

Pidude korraldamisel tuleb panna tähele, et need oleksid kultuur-kasvatusliku iseloomuga. Suuremaid vaielusi tekitas kaitseliidu ül. kol. Bolsteini ettepanek, et kõik kaitseliidu üksused oma vabad rahasummad annaksid hoiule kaitseliidu tsentrile, jättes endale jooksvate vajaduste jaoks ainult väiksemaid summasid. Ettepanek ei leidnud heakskiitmist, sest toonitati, et sellega kaoks kaitseliitlastel tööhimu ja ei oleks usku töösse, kuna iga vajaduse puhul osakonnal oma enese kogutud raha tuleb nõuda tsentrilt. Otsustati kaitseliidu üksustele jätta nende rahasummad, kuid oleks siiski soovitatav, et nad teatud väiksema summa annaksid tsentri korraldusse.

Naiskaitseliitlaste vormiriide küsimuses pooldati enamuses rahvuslikke riideid. Kol. Bolstein tõi ette, et rahvuslikud riided ei ole sugugi praktilised, mispärast soovitatav oleks töötada välja eriline naiskaitseliidu vorm, näiteks Soome eeskujul. Otsustati asuda vormi väljatöötamisele.

Peale selle peeti veel nõu tänavusuvises kaitseliidu pidustuse üle Riias.

A. Tr.

Soome kaitseliidu soomusrongid.

Soome kaitseliit on hästi organiseeritud ja relvastatud. Soomes on praegu üle sajatuhande kaitseliitlase, kelledest 85 tuhat relvastatud.*) On oma soomusautode (osad, ratsarügemendid, hästi varustatud tehnilised väeosad ja randlaevastik.

Nüüd on Viiburi kaitseliit muretsenud endale soomusrongid ja asunud selle meeskonna moodustamisele.

Soomes toetab seltskond suurte annetustega kaitseliidu varustamist, millest ka meie seltskond peaks eeskjuju võtma.

E. Ms.

Sõjateenistusaja lühendamine Soomes ja Belgias.

Soome vabatahtlik kaitseliit on seevõrra hästi organiseeritud ja relvastatud, et on võetud üles küsimus, vähendada sunduslikku sõjateenistuse aega 12 kuu pealt 6 kuu peale, tingimusega, et vabatahtlik kaitseliit vabariigi julgeoleku kaitse võtab enda peale.

Belgias võttis aga hiljuti saadikutekoja komisjon vastu seaduseelnõu, mis sõjaväes sunduslikku teenistusaega ajutiselt 10 kuu peale lühendab. Hiljem määratakse teenistusaega pikkuseks lõpulikult 6 kuud. Alles s. a. algul otsustas sõja-

nõukogu kuningas Alberti eesistumisel sundusliku sõjateenistusaja lühendada 10 kuu peale.

E. Ms.

Rahvusvaheliste punaväe juhtide ettevalmistus Nõukogude Venes.

1918. a. detsembril asutati Leningradis Soome kommunistlik sõjakool, mis teostati tolle-aegse Soome kommunistliku partei liikme O. V. Kuusinen'i ettepanekul. Kooli ülemaks määrati end. kapten A. Inno, rahvuselt eestlane, ja temale abiks end. kindral Ismestjev, — mõlemad endised tsaariaegsed ohvitserid. Õppekursus, mis alguses pidi olema 9-kuulise kestvusega, pikendati pärastpoole 2-aastaseks ja ühtlustati kõrgema sõjakooli kursusega. Esimesed punaväe juhid lasti välja 1921. a. Aasta varem täiendati kooli ka veel muulaste, mittesoomlaste, osakonnaga (eestlased, lätlased, sakslased, rootslased, itaallased, hiinlased, korealased jne.).

Kooli ülesandeks on: 1) soetada haritud jõude revolutsiooni ettevalmistuseks ja 2) valmistada juhte väeosade jaoks, mis korraldatakse sõja puhul naabermaale kohalikkudest kommunistidest.

Mõni aeg tagasi oli „Edasi“ avaldatud pikem üleskutses Eesti kommunistidele, et need endi keskel annaksid paremaid seltsimehi punasteks ohvitserideks ettevalmistamiseks. Internatsionaalse sõjakooli (И. В. III.) juures olevat avatud eestikeelne osakond, mis jaguneb väeliikide järelle kolme jaoskonda: jalg-, kahur- ja inseneriväe jaoskonnaks. Peale sõjateaduste pakutakse seal ka veel poliitilisi ja üldhariduslikke teadmisi. Sel puhul lisab tuntud Eesti kommunist J. Palvadre suures vaimustushoos juure: „Meie hulgast peavad tõusma sõjamehed, sõjajuhid, — see on kindel ja seda teostab kommunistlik partei. Meil on ajutiselt sõjapidamine seismas, kuid revolutsioon pole veel kaugelki mööda. Meil tuleb veel mõnigi kord seista sõjariistus rind rinnal vastu Eesti kodanlise sõjaväega. Meie ülesanded on veel teostada ja meie peame end koguma, peame valmistama ja valmis olema.“

Eesti soost kursantidele rõhutatakse eraldi, et nende tulevane tööväli on Eesti ja et nende ülesandeks on n. n. „maailmarevolutsioonile“ tee valmistamine. Eestlasi on praegu koolis umbes 1 kompanii — 100 kursanti; kooli aastane koosseis on 400 kursanti, mis on jaotatud osakondadesse.

Õppeaja kestvus jalgväe- ja automaatpüssiosades on 3 a., teistes relvliikides — 4 aastat. Igapäevane töö kestvus on 7—7½ tundi, sellest 2—3 tundi vabas õhus. Kursandid saavad palga, varustuse, relvad ja toidu Nõukogude valitsuselt. Tunnusmärgina kannavad kursandid paremal pool krael metallplaati tähtedega И. В. III. (Интернациональная Военная Школа).

*) W. ka l. a. „Kaitse Kodu!“ nr. 1. ja s. a. nr. 7.

Õppeaja kestvuse ja õppeainete ulatuse järele otsustades tuleb haridust, mis kursusest osavõtjale antakse, lugeda kaunis tubliks, kuigi sisseastumisel nõutakse kursandilt ainult rahvaskooli haridust. Kursandid saavad enne ja pärast teoreetilise õppekursuse koolis läbitegemist väeosades ka veel põhjaliku praktilise hariduse. Suurt rõhku pannakse koolis ka poliitilise kasvatuse peale, mis seisab kommunistlikude ideede edasiandmises kursantidele. Kooli

lõpetajaid kasutatakse praegu ka suures ulatuses O. G. P. U. (end. tshe-ka) agentidena, piiripunktide ülematena jne.

Kooli juhatajaks on olnud jätkuvalt ülalnimetatud kapten Inno; kõik õppejõud sõjaasjanduse alal on praegu erandita endised tsaariaegsed ohvitserid. Koolijuhataja poliitilise abina tegutseb end. Helsingi miilitsaülem Rovio.

E. Ms.

Kroonika.

Tallinna maleva jalutuskäik 1. mail 1926. a.

1. mail kell ¼10 koondusid kõik Tallinna maleva malevkonnad s. s. „Kalevi“ aeda. Siin rivistas end malev ja 1500 malevlast valgusid kahe orkestri saatel sirgetes ridades linna. Tallinn nägi jälle oma lemmikut täies koosseisus.

Loogeldes mööda kõveraid vana Tallinna tänavaid, jõudis rongikäik kella ¼11 paiku Kadriorgu. Pargi ilusamas kohas, s. o. muuseumi ees, seadis malev enda nelinurkselt üles. Maleva pealik kolonel-leitnant P i n k a esines päevakohase kõnega ja tänas malevlasi hästi kordaläinud hälina puhul, mis pandi toime paar päeva enne 1. mail ja mil ilmusid välja kõik Tallinnas viibivad malevlased viimaseini.

Samas kohas hakistati ka püssid ja kõlas käsklus „rivitult“.

Vabalt jalutasid malevlased mööda Kadriorgu, orkestrid hoolitsesid muusikaliste palade eest. Sattusid kokku sõbrad üks ühest ja teine teisest malevkonnast ja kohe sobis jutt, mis tähtmata kaldus hälina peale; üksisteile seletati juhtumisi, missugused ainult sarnasel erakorralisel ajal võimalikud, nagu seda on hälin.

Kell 12 kõlab üle Kadrioru sarveheli, see on signaal, mis kutsub malevlasi relvade juure. Rongikäik algas liikumist tulnud teed mööda tagasi. Mida lähemale südalinnale jõutakse, seda rohkem on tänava ääred inimesi täis. Jõudes Vene turuni, on seal sarnane inimeste murd, et malev nagu kahe kalju vahelt läbi läheb. On ju see ka loomulik, sest kõik püüavad ikka lähemalt näha oma paremaid poegi, kes nii uhkesti nende eest mööda marsivad. On ju need needsamad, kes kaks päeva tagasi hälina puhul viimaseini välja ilmusid, et kaitsta rahulikke kodanikke ja oma isamaad võõra vägivalla vastu.

Rongikäik jõudis uuesti s. s. „Kalevi“ aeda, lahkus sealt juba malevkondade kaupa oma asukohtadesse.

Tartu maleva jalutuskäik 1. mail.

Sõjaministri poolt avaldatud käsukirja põhjal korraldati 1. mail muu seas ka Tartu garni-

sonis endiste aastate eeskujul ühine kaitseliidu- ja sõjaväeosade jalutuskäik.

Korraldatavaist kaitsemaleva jalutuskäigust osa võtma oli ilmunud 1. malevkond ühes orkestri meeskonnaga, 2. malevkond ja 4. malevkonnast õppurkompanii terves koosseisus ja täies varustuses, kes kogusid kell 9,45 min. homm. maakonnavalitsuse hoone ette. Kell 10 ilmus kohale maleva pealiku k. t., abipealik H. O r a v, kes tervitas malevlasi. Selle järele mindi orkestri saatel läbi linna ja tuld lähtekohta tagasi, kust siis laiali mindi.

Ülev oli mulje, mis avaldas kaitseliidu ja kaitseväe jalutuskäik. Nii hästi riidetatud, relvastatud ja õpetatud kodukaitsjaid vaadeldes asub rinda rahulik tunne: meie sisemine ja väline julgeolek on kindlustatud! See jalutuskäik andis tunde, et mis ka Eestil veel ees ei seisa, tema siiski julgesti võib vaadata tulevikku, kui tema olemasolu niisugused vahvad mehed kaitsevad. Kaitseleit — see on meie organiseerimisvõime ja üksmeelne elav sümbol, meie rahvuslik uhkus!

Rõõmus rahvameri, mis neid tänavaid, mida mööda jalutuskäik liikus, nii tihedasti täitis, et mõnes kohas raske oli edasi pääseda, jäi tükiks ajaks kokku kõnelema oma muljeist ja veel kaua olid need kohad täidetud laialivalguva rahvaga.

E. Ms.

Vabadusristi Vendade Ühenduse kevadpidu.

Vabadusristi Vendade ühendus korraldas 12. mail s. a. Tartu Saksa teatris, Aia tänaval, kinise kevadpidu, mis oma eeskava ja seadelduse poolest midagi soovida ei jätnud. Eeskavas oli muu seas: 2. jalgrügemendi orkestri kontsert, laulud, tantsud ja liikuvad pildid. Eriti huvitavaid olid Vabadusristi Vendade 1-se malevkonna neljanda (Kalevi) kompanii malevlaste võimlemine ja püramiidid; üheks ilusamaks numbriks tuleb ka lugeda Kuperjanovi partisanide sõduritekoori laule. Lõpuks oli jalakeerutus orkestri saatel. Pidu võib lugeda kõigiti kordaläinuks. Pidu sissetulek läheb betoonsamba ehitamiseks „Vababussõja Lõuna-Eesti tundmata vabastaja“ auks

Tartu garnisoni surnuaial, Vabadusristi Vendade kalmistul. E. Ms.

Tartu maleva naisosakonna elust.

Tartu 1. malevkonna „Kodukaitse Ühing“ oma viimasel üldkoosolekul otsustas asutada matsekassa. Seks võetakse igal kesknädalal, ühingu asjaajamistundidel, maakonna valitsuse ruumes liikmemaksu vastu.

2. malevkonna „Kodukaitse Ühingu“ 1. aastapäeva puhul, 1. mail, korraldati oma liigetele ühingu poolt kell 6 p. l. Naisseltsi ruumes kohviõhtu. E. Ms.

Tartu maleva kodu kapital.

Tartu maleva oma kodu mõtte ülesvõtmine oli tingitud peajasjalikult vastavate ruumide puudusest õppuste ja harjutuste tarvis, mis tunduvalt takistab ka maleva edukat väljeõpet ja arengut oma ülesannete alal. Et neist takistust üle saada, loodab malev kõige pealt seltskonna lahke abi peale — oma kodu soetamise mõtte teostamises.

Hiljuti teatas Eesti laenu- ja hoiuühisus Tartu malevale, et ühisus on oma läinud aasta puhaskasust määranud malevale toetuseks 25 tuhat marka. Maleva juhatus oma koosolekul 5. mail otsustas nimetatud summa paigutada „Maleva Kodu“ nimelise kapitali arvele.

Siin juures olgu tähendatud, et see on esimene summa, mis on määratud maleva kodu soetamiseks ja mis väärib järeletegemist. E. Ms.

Tartu maleva ettevalmistused kaitseliidu päevaks.

Nagu teada, korraldatakse üleriiklik kaitseliidu päev 19. ja 20. juunil. Muu seas on kavas ette nähtud laske- ja spordivõistlused, vabaharjutused jne.)*

Tartu malevas on sellekohased ettevalmistused hoogsalt käimas. Igas malevkonnas, kus seda veel ei ole, kutsutakse ellu spordiklubi, mis seab oma ülesandeks malevlaste sportliku külje eest hoolitsemise. Tunduvaid takistusi teeb spordiabinõude puudulikkus ja vähesus, samasugune on küsimus ka spordiväljadega harjutusteks. Selles mõttes on pöördud linnavalitsuse poole, kust ka kõigiti tahetakse vastu tulla. Tallinna tänaval asuv linna spordiplats seatakse lähemal ajal korda ja jaotatakse tarvitajate vahel kindla ajaga. Kuid jalgpalli-meeskondadele on sest vähe; seepärast on garnisoniülema kolonel E. Kubbo lahkel vastutulekul lubatud Lembitu kasarmute õppeplatsi maleva jalgpalli-meeskondadel tarvitada iga päev, alates kella 19-st.

Linna spordiplats on üldiselt halvas seisukorras ja ei vasta enam oma nõuetele; see aga ei tohiks enam sarnasesse seisukorda jääda.

*) V. „Kaitse Kodu!“ nr. 8.

Laskeharjutuste jaoks kogutakse malevkondadest parimad laskurid, kellele korraldatakse eelvõistlusi. Tallinnasse laskevõistlustele saadetakse malevast 9 paremat laskurit. E. Ms.

Elva kaitsemaleva juure naisosakond asutatud.

Hiljuti peeti ära Elva vabatahtliku tuletõrjeseltsi saalis kaitseliidu Elva naisosakonna asutamiskoosolek. Koosolekul valiti ajutine juhatus, kuhu kuuluvad prouad Tamm, Karu, Puusepp, Martinov, Sepp, Millistfer ja prl. Kand. Loodame, et kaitseliidu naisosakonna ajutine juhatus asub täie hooga tööle ja suudab koondada kõik Elva riigitruid naiskodanikud, kellele meie vabariigi heakäik ja tulevik kallid. E. Ms.

Kaitsejõudude üldhälin Tartus.

Et julgeoleku kaitsekorralduse valmisolekut kontrolleerida, korraldati 13. mail s. a. varahommikul sõjaministri käsul Tartus üldhälina proov. Hälin tuli kõigile täiesti ootamatult ja andis seega Tartu kaitsejõudude kogumisvõimest tõetruu pildi.

Mõni minut enne kella 3 öösi hakkas esimesena töötama käsisireen II diviisi staabis. Et selle ulatus väike ja kostab vaid lühema maa peale, siis pandi tööle ka teised käsisireenid, suur auru-sireen ja kirikute ja tulekahjukellad. Keegi ei võinud teada, mis tõepoolest lahti on, seepärast võis märgata eriti kaitseliitlaste liikumises juba suuremat ettevaatust kui see oli esimese hälina puhul 24. novembril l. a.)* Jalul on sõjavägi, kaitseliit ja politsei.

Mis on lahti? Keegi ei tea. „Kommunistid!“ kuulduv mõnelt poolt hüüdeid. Kihin ja kahin igal pool, kiire rühkimine, püssid laskevalmis, ärevus nägudel...

Suletakse läbikäigud. Kaitsemaleva vahtkonnad vallutavad neile varemalt määratud seisukohad, nagu sillad, raudteejaama, postkontori, vängla j. t. asutused. Eraisikud, kel isikut tõendavaid dokumente kaasas ei ole, võetakse vahi alla ja saadetakse politsei vahituppa.

Mõni minut peale hälina algust on linna kaitsemaleva staabis, Suurel turul, kõik liikvel. Kohale ruttavad sidemeks määratud malevlased. Ühes hälinaga oli katkestatud igasugune telefoniühendus. Maleva pealik kapten V. Sarsen jagas käsked ja tegi korraldusi. Raekoja ette seati kohe kuulipildujad üles. Kaskjalad tõid teateid maleva üksustest. Staap oli muutunud sõna tõsisel mõttes sõjaleeriks, kus igahel oma ülesanne täita. Aegsasti olid kohal ka 1. ja 2. malevkonna naisrühmade sanitaar- ja toitluspunktid. Eriti kiiresti olid esimese veerandtunni jooksul kogunud üliõpilased oma kompaniide asukohtadesse, mõnes kohas kuni 50 prots. oma koosseisust.

*) V. „Kaitse Kodu!“ l. a. nr. 4, lhk. 155.

Sõjamineister kindralstaabi kindralmajor J. Soots ühes garnisoniülema kolonel E. Kubbo ja teiste saatjatega asus selle järele kohalikkude sõjaväeosade järelevaatusele. Sealt ilmus ta maleva staapi ja maleva pealiku saatel tegi ringreisi ka malevkondade staapidesse. Sõjamineister peatus igas malevkonna staabis, samuti tähtsamail valvekohtadel, kus ta muu seas ka malevlaste relvu ja varustust kontroleeris. Hälinat jälgisid kõigis tähtsamais punkttes kindralstaabi ohvitserid.

Tänavail polnud poole tunni jooksul näha enam ainustki eraisikut, liikusid vaid maleva patrullid, autod ja mootorrattad. Kokkupõrkeid ega õnnetusi, nagu neid Tallinnas viimase üldhädina puhul oli*, Tartus ei juhtunud.

Kui võtta arvesse, et Tartu malevast üliõpilasi umbes $\frac{1}{3}$ juba on linnast lahkunud ja ka siirenid küllalt kõlajõulised ei olnud, võib kogumise kiiruse ja kogunute arvuga täiesti rahul olla. Tartus viibivatest kaitseliitlastest kogus hälinale 73,5 protsenti.

Üksikute malevkondade poolest seisab 1. kohal 3. (üliõpilasseltside) malevkond — 84 prots., 2. kohal — 4. (E. korporatsioonide) malevkond — 75 prots., 3. kohal — 2. (linna) malevkond — 74,6 prots. ja neljandal kohal — 1. (Vabadusristi Vendade) malevkond — 65,2 prots.

Jagades muljeid lugupeetud härra sõjamineisteriga, on härra minister hälinaga üldiselt rahule jäänud. Keslinna kaitset peab sõjamineister heaks, kuna linna ärte kaitse juhtumisel, kui maleval tuleb tegutseda väljaspool linna, praegu veel nõrk on. Selle peale tahetakse suvistel õpustel panna erilist rõhku. Puudusi tuli avalikuks ka mitmel teisel alal, kuid need on parandatavad. Eriti puudulik on Tartus side, sest et sideabinõud — sõidukid — maleval pea täiesti puuduvad.

E. Ms.

Tartu maleva spordiklubi.

Hiljuti asutati Tartu maleva juures maleva spordiklubi, mille ülesandeks on sportliku tegevuse arendamine ja juhtimine kogu malevas. Klubi juhatusse valiti: esimeheks — kapten P. Asmus (2. malevk. pealik), abiesimeheks — P. Martin (1. malevkonnast); kirjatoimetajaks — prl. K. Põvvat (naisüliõpil. kodukaitse ühing), abiks — J. Triefeldt (staabi kompaniist); lõkahoidjaks — alamkapt. Fr. Köster (2. mlvk.), abiks — R. Aavakivi (4. mlvk.); ametita juhatuseliikmeks — A. Sallum (3. malevkonnast) ja lipnik C. Kalkun (1. malevk. 4. komp. pealik).

Esimesel klubi juhatusel koosolekul oli arutustel peaaegjalikult üleriikliku kaitseliidu päeva

spordivõistluste kava; peale selle otsustati pöörduda palvega linnavalitsuse poole juhtumisel, kui linna spordivälja korraldamist ei peaks linna koolivalitsus kiirendama, sest spordivälja vajab põhjalikku kordaseadmist, vastasel korral ei vasta ta oma nõuetele.

E. Ms.

Täienduskursused Narva malevkondades.

14. mail s. a. lõppesid Narva maleva I ja II malevkonna rühma- ja jaopealikute ja nende abide sõjaliste teadmiste täienduskursused, milised olid korraldatud maleva staabi ruumides. Kursuseid peeti 2 korda nädalas 20 tundi, üldse 8 tundi ja neist võtsid osa 20 pealikut ja nende abid. Kursustel võeti läbi distsipliin, laskeasjandus, topograafia, vahiteenistus, käsigranaadid, k/kuulipildujad, tänavvõitlus ja kehaline kasvatus. Tegelikult juhatajaks oli maleva instruktor lipnik Kütt.

Rakvere maleva 1. malevkonna aastapäev.

9. mail pühitses Rakvere maleva 1. malevkond oma aastapäeva suure pidulikkusega. Hommikul mängis kirikutornis malevkonna hiljuti asutatud orkester koraali. Kell 9 algasid Vallimäe laskeplatsil võistluslaskmiste lõpuvõistlused 20 kaitsemalevlasele. Tulemused olid järgmised: Esikohale tuli Kunda kompanii kl. Ausväli — 134 punktiga, 2. — kl. R. Lahi, Seminari rühmast, 131 punktiga, saades auhinnaks revolviiri, 3. — 3. kompanii pealik H. Silberg — 130 punktiga ja 4. — kl. Murd, 125 punktiga.

Kell 11 kogunesid kõik kaitsemalevlastel Vallimäele, kust mindi siis orkestri saatel läbi linna laadaplatsile. Siin rivistati malevkond paraadiks. Kell 12 saabus kohale Viru maleva pealik major G. Vaher, kes paraadi vastu võttis ja ülesseatud kompaniisid tervitas. Peale selle pidas maleva pealik malevlastele sütitava kõne, lastes elada vabariigi valitsust, kaitseliidu vanematekogu ja kaitseliidu ülemat. Sellele järgnes paraadimarss; orkester asus platsi keskele ja kindlal sammul ja eeskujulikult marssis malevkond ühes kahurühmaga maleva pealiku eest mööda. Linnavalitsuse ees mindi laiali.

Pärast lõunat oli koosviibimine kaitseliitlastele, kutsutud külalistele ja organisatsioonide esitajatele. Pärast seda kogusid kõik kaitseliitlased Rahvaeda aiapidule, kus peeti ka akt. Eeskavas oli muu seas: rida sportlikke mängu, auhindade väljajagamine laskevõistluste võitjale, lotterii-allegrii, õnneratas j. m., lõpuks muidugi jalakeerutus. Õhtul kell 9 korraldati Rahvamaja saalis kontsert.

Huvituseta pole siin juures ka märkida, et malevkonna hiljuti asutatud orkester esines paraadil ja pidustustel hästi. Muusikariistad on osatud kohalikult seltsilt „Sireen'ilt“ 45 tuhande marga eest.

E. Ms.

*) V. „Kaitse Kodu!“ s. a. nr. 8, lhk. 274.

Kaitseliidu Leisi malevkonna aastapäev.

1. mail s. a. pühitses Leisi malevkond oma esimest aastapäeva, mis nii malevlastele kui ka ümbruskonna rahvale kujunes suurejooneliseks pidupäevaks. Juba hommikul valitseb Leisi alevis ja ümbruskonnas elav liikumine, igalpool on näha relvastatud kaitseliitlasi liikumas, kes kõik ühes suunas alevikku ruttavad.

Kella 12 on kaugelt üle saja kaitseliitlase seatud üles sirgetesse ridadesse Leisi Karskuseltsi teemaja juures. Kuresaarest on kohale sõitnud tervitama malevkonda tema pidupäeval maleva pealik major R. Teiman, maakonna valitsuse esimees M. Neps, piirivalve Saaremaa jaoskonna ülem kapten V. Songi, Kuresaare I malevkonna pealik ltn. M. Mikk, Kuresaare II malevkonna pealiku abi n. ltn. J. Ots ja maleva juhatuse liige A. Lemet. Kohale on sõitnud ka maleva puhkpillide orkester.

Järgneb malevkonna paraad, mille vastu võtab maleva pealik major R. Teiman.

Tervitusi ütlevad maleva pealik, maakonna valitsuse esimees, piirivalve Saaremaa raiooni ülem, Kuresaare I malevkonna pealik ja Kuresaare II malevkonna pealiku abi. Paraadile järgneb rongikäik läbi alevi muusika saatel. Paraadil ja rongikäigul võib märgata rahvakogu, millist Leisi alevis vaevalt varemalt nähtud. Sellele järgneb kaitseliidu tegelaste poolt korraldatud pidu segaeeskavaga, mille jaoks vabas õhus malevkonna õppe-spordiplatsil nägus ja maaolude kohta suurepärase kõlakoja sarnane näitelava üles ehitatud. Näitelava on üleni pargadega ja vannikutega ilustatud. Näitelava kaunistab malevkonna vapp tõusva päikese ja lennus hõljuva kajakuga.

Malevkonna laulukoor kannab ette hulga laule, mis publiku poolt suurte kiiduavaldustega vastu võetakse. Laulule järgnevat näidendi ettekandmist võib maaoludes isegi heaks pidada. Pidul rahvast seevõrra rohkesti, et kõigi jaoks pinke ei jätku. Tegelastega rääkides selgub, et pole suudetud kujutella nii suurt osavõtjate arvu.

Pidustustelt lahkudes jääb ülihea mulje ja iseäranis rõõmustab asjaolu, et ümbruskonna rahvas nii soojasti ja ohvrimeelselt oma parematest poegadest koosnevat organisatsiooni tema esimesel aastapäeval toetab, mis kindlaks pandiks, et kaitseliidu kõrge aade on leislaste seas leidnud sooja poolehoidu, mis andku koha pealsetele kaitseliidu tegelastele malevkonna edasiorganiseerimiseks uut ja raugemata jõudu ja energiat. Jäägu leislaste alaliseks hüüdsõnaks: üks kõige eest — kõik ühe eest.

Juhtnööre k-liidu malevkondadele lippude valmistamiseks.

1. Malevkond, milles vähemalt 150 liiget, on õigustatud endale lipu muretsema ja sellega esinema.

Märkus: Väiksemad malevkonnad võivad muretsema endale lipud ainult sõjaministri eriloal.

2. Malevkonna lipu suurus on: pikkus — 150 sm. ja laius — 100 sm. Varda pikkus ühes piigiga 3,5 meetrit.

Malevkondade lipu normaalsuuruse mõõdud.

Varda otsa tipu pikkus alates ääringist — 11 sm. Vapiketta diameeter — 8½ sm. Ääringide kõrgus — 2½ sm. Ääringi ja lipuriide vahe — 13 sm. Vapiring on spordiketta kujuline, mille keskkoha läbimõõt on 35 sm.

Lipu varda otsa värv — kullane, kotkas — hõbedane, leopardid — sinised.

3. Malevkonna lipu parema külje kujutus on malevkonna enese määrata, kuna pahem külg kas täieliselt või osaliselt kujutab maleva lipu paremat külge.

Märkus: Lipu külg määratakse kindlaks varda poolt lipu peale vaadates.

4. Lipu varda piigi rõngastesse paigutatakse hõbetatud kaitseliidu embleem.

5. Vastavalt käesolevatele juhtnööridele kinnitab malevkonna lipu kavandi sõjaminister.

Male.

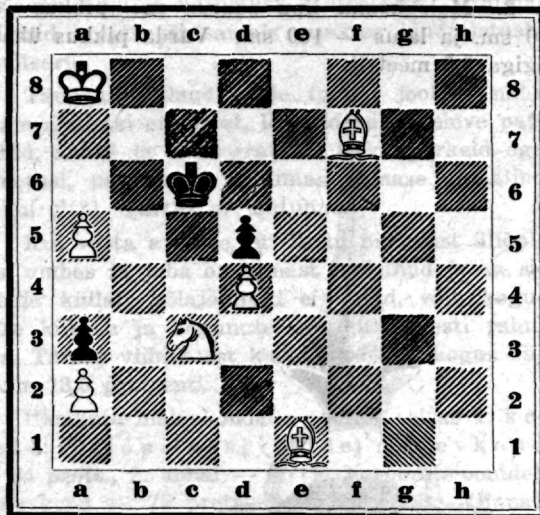
Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 15.

Kokku seadnud Adolf Mäik (Otepääst).

(„Kaitse Kodu!“ originaal.)

Mustad.

Valged.

Valged: Ka8, Oe1 ja f7, Rc3, Ea2, a5 ja d4.
Mustad: Kc6, Ea3 ja d5.

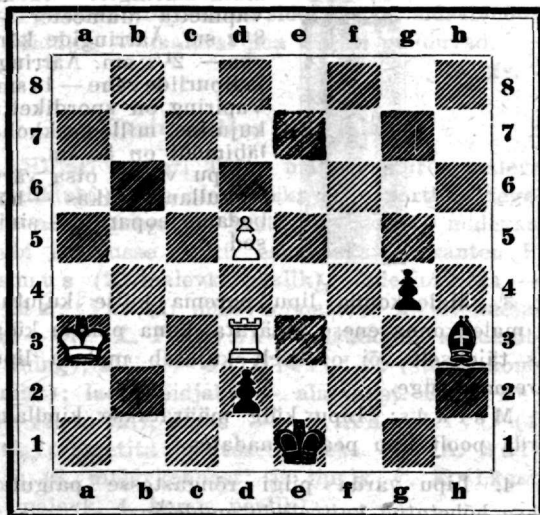
Valged algavad ja annavad matt kolme sammuga.

E = ettur = sõdur.

Lõpumäng nr. 11.

Kokku seadnud W. Platoff (Riias).

Mustad.

Valged.

Valged: Ka3, Vd3, Ed5.

Mustad: Ke1, Oh3, Ed2 ja g4.

Valged algavad. Mäng jääb viigi peale (remis).

Ülaloodud lõpumängu nr. 11 lahendus.

1. d5 — d6, g4 — g3,
2. d6 — d7, Oh3 : d7!,
3. Vd3 — g3, Od7 — b5,
4. Vg3 — b3, d2 — d1 saab lipuks,
5. Vb3 — b1, Ld1 : b1.

Valge on suitsus.

Ülesande nr. 11 lahendus.

1. Og7 — b2, Kf4 : e3,
2. Ob2 — c1 annab matt.
1. (Og7 — b2), Re1 ükskõik kuhu,
2. Re3 — g2 annab matt.
1. (Og7 — b2), e6 — e5,
2. Re3 — d5 annab matt.

Ülesande nr. 12 lahendus.

1. Lc1 — c6, Of3 : c6,
2. g2 — g4 annab matt.
1. (Lc1 — c6), Re6 : f4,
2. Vf6 — f5 annab matt.
1. (Lc1 — c6), Re6 — g5,
2. Vf6 — h6 annab matt.
1. (Lc1 — c6), Rg1 : h3,
2. Lc6 : f3 annab matt.
1. (Lc1 — c6), ükskõik,
2. Lc6 — e8 annab matt.

Õiged lahendused saatsid: stud. ing. John Suigussaar, stud. Raoul Pärnpuu, Boris Kerner, W. Mikenas, A. Tähe ja Alfons Pachel.

Saadaval suures valikus
kõiksugu sporditarbeid.

K.-m. „Sport“

Narva mnt. 19. Telefon 23-00.

K. m.
„Sport“

Tallinn, Narva mt. nr. 19.

Kõnetr. 23-00.

Soovitab kõiksugu
 sporditarbeid.

**Jalgpalle,
 jalgrattaid**

Inglise ja Rootsi
 vabrikulist.

**KAUBAMAJA
 ESTIKA**

TALLINNAS

S. Karja tän. nr. 20/8

**Põhja Panga majas,
 kõnetraat 12-67.**

**SOOVITAB
 OMA LADUDEST:**

**Kookos- ja jute- põran-
 darilei, põrandavaipu,
 põrandamatte, sohva-
 vaipu, laudlinu, seina-
 vaipu ja muud.**

Ajakiri „Kaitse Kodu!“

on meie rahva julgeoleku kaitse mõtte edasikandja,
 seepärast peab iga kodanik lugema **„Kaitse
 Kodu!“**

Üheski perekonnas ei tohi puududa

„Kaitse Kodu!“

Iga lugeja, iga kaitseliitlase püüdeks olgu **„Kaitse
 Kodu!“** le tuua juure uusi tellijaid.

Sellega ulatuksid meie mõtted tihedamalt rahva sekka,
 sellega tugevneks meie häälekandja.

Tallinna Eesti Majandusühisusest

Tallinnas, Estonia puiestee 21, kõnetraat 85,
abikauplus: Suurel Pärnu maanteel 21,
ostavad põllumehed kõige kasulikumalt:

igasugu kunstväetisaineid,
loomajõutoitu, veskikivi
valamise materjali,
masinaõli, masinarihmu,
raudu, naelu jne.

Atru, äkkeid,
külvimasinaid,
rohu- ja viljaniitjaid,
rehepeksugarnituure,
mootoreid kõige pare-
matest vabrikutest.

Täieline ladu igasugus. põllutõomas. nate tagavaraosaid.

Esitame kõige kuulsamaid koorelahutajaid ja
piimatalitusmasinaid

ALFA—ASTRA

Alati ladus igasuguseid
piimaveokanne.

Valmistame asjatundlikult piimatalituste
plaane ja eelarveid.

TALLINNA

VIILI

VABRIK

ASUT. 1873. a.

Tallinn, Vana Posti tän. 11. Tel. 12-78

Igasuguste uute viilide ja rasplite müük
ja vanade viilide ülesralumine.

Peale selle ladus järgmisi
Rootsi kaupu (ainuesitused):

Tööriistu: Erik Anton Berg, Eskilstuna,
vabrikumärgiga (kala)

nagu hõövliraudu, pöitleid, kingsepa-
nuge, tange, habemenuge jne.

Smürgelkäiu, -pulbrit, -viile, -luiske, -riiet, liiva-
ja klaaspaberit vabrikumärgiga „Svenska-Naxos-
Lomma“ Rauapuure, reibaleid, kluppe, vindi-
puure jne. vabriku-märgiga „B. & V. Eskilstuna.“

Rootsi „Viking“ igasuguseid raua- ja puusaage.

Rootsi viile C. O. ÖBERG & Co.
vabr.-märgiga

Loomakelli, viilipäid, viiliharju, Rootsi jootmise-
lampe, õlikanne jne.

JAAN ANT'I mütsitööstus

S. Roosikrantsi tn. nr. 16
Tallinnas.

**Tähelepanemiseks kaitseliitlastele
ja kaitseväelastele.**

Valmistan vormimütse kõigi kaitseliidu
ja kaitseväe osade vormi järele. Sa-
muti valmistan vormimütse kõigi koolide
vormide järele suuremal ja väiksemal
arvul.

Alati saadaval igasuguseid kübaraid,
sonisid jne.

Hinnad võistlemata, sest et ise töötan.

JAAN ANT'I mütsitööstus
S. Roosikrantsi tn. nr. 16, Tallinn.

TALLINNA KREDIIT PANK A/S.

Asutatud 1907. aastal.

Tallinnas, Suur Karja uul. 23.

Telegr. aadr. „Krediidipank“. Telefonid: juha-
tus: 12-49; kontor: 4-36; 5-47; 19-64.

Osakonnad:

Haapsalus, Narvas ja Nõmmel.

Korrespondendid kõigis
kodumaa linnades ja tähtsa-
mates alevites ja suuremates
linnades välismaal.

Toimetab kõiksugu pangaope-
ratsioone kodu- ja välismaal.

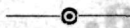
Tallinna sõitjad, peatuge võõrastemajas

„Põllumeeste Kodu“

Tõnismäe juures, Suur Ameerika t. 4.

Suur Pärnu maantee nurgal.

Telefon 14-21.

Puhtad, ruumikad toad.

Odavad hinnad.

Rahulik puhkamine.

XXII. Tallinna Põllumajanduse Näitus.

Kolmas ülemaaline piimasaaduste erinäitus 10.—14. septembrini 1926. a. Tallinnas.

Põllumajandus. Masinad. Põllumajanduslik tööstus. Käsitöö. Ühistegevus.

Autasudeks **750.000** marka.

Väljapanijad! Nõudke ülesandmiselehti ja näituse määrusi.

Ülesandmiste vastuvõtmine 10. juulini.
Näitusbüroo: Tallinn, Nunne tän. 20.

Tallinna Eesti Põllumeeste Selts.

Suurem sündmus käesoleval aastal Põhja-Eestis.

Tähele panna!!

Kes kauba headuse peale rõhku paneb, see ostab

LIER & ROSSBAUM'I JUUREST,

Viru tän. 7

Tallinn

Kõnetr. 27-34

ÕMBLUSMASINAID „Mundlos-Original-Victoria“ ja „Veritas“ perekonnale ja tööstusele. Õmbluse ja tikkimise juhatus hinnata.

KUDUMISMASINAID Claes & Flentje, Mühlhausen, moodsate jakkide, riiete, sukkade jne. kudumiseks.

JALGRATAID „WANDERER“, „BRENNABOR“, „DIAMANT“, „RALEIGH“, „HUMBER“ ja „COVENTRY“.

KIRJUTUSMASINAID „Continental“ ja „Kappel“ kõigi uuendustega ja praktilisem. Paljundamisaparaate: „Opalograph“ ja „Schapirograph“, kõige uuem. uuemaist.

Nõelu, laevukesi, õli, jalgratta-osasid ja kõiki tarbeasju ülalnimetatud masinatele.

Parandustöökoda
Müük järeelmaksuga

K.-m. V. I. Gorbatschev'i
riideosakonna likvideerimise
puhul
lõpuline kauba müük
vabrikuhindadega.

K.-m. V. I. Gorbatschev
Estoonia puiesteel nr. 15.

EESTI PIIMATÖÖSTUSTE ÜHING

„EPTÜ“

Tallinn, Narva mnt. 8, telefon 20-91.

Telegrammi aadr.: „EPTÜ“ Tallinn.

Ühistegeline piimasaaduste väljaveoäri.
 Eksporteerib oma liigete ja võõraste poolt saadud võid, makstes kõrgemaid päevahindu.

Laos saadaval:

võitünnimaterjali, pergamenti, Daani ja kodum. või-happekultuuri ja muid tarbeid.

**RIIGI
POLEVKIVI
TUUSTUS.**

Iga Eesti kaitseliitlane suitsetagu ainult
ainukesest Eesti tubakatööstuse A.-s. Astoria
saadusi:

P A B E R O S S E :

O I - O I

20 tk. - 35 mk.

K A B A R E E

20 tk. - 35 mk.

S C H I M M I

20 tk. - 35 mk.

S U L E I K A

20 tk. - 35 mk.

S U L E I K A - E X T R A

20 tk. - 35 mk.

D E - K O

20 tk. - 25 mk.

:: U K U ::

20 tk. - 25 mk.

K O L M

20 tk. - 25 mk.

T U B A K A I D :

D U R U C K - I M P E R I A L

1/4 naela 250 mk.; 200 mk.; 160 mk.

:: O A S ::

1/4 naela 200 mk.

T Ü R K

1/4 naela 130 mk.; 100 mk.

S P E T S I A L

1/4 naela 130 mk.; 100 mk.